

Mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije na razvoj djeteta

Rušev, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:043307>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Marija Rušev

**Mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o
utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije
na razvoj djeteta**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za pedagogiju
Diplomski sveučilišni studij pedagogije (dvopredmetni)

Marija Rušev

**Mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o
utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije
na razvoj djeteta**

Diplomski rad

Studentica:

Marija Rušev

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Jasmina Vrkić Dimić

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marija Rušev**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije na razvoj djeteta** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 12. svibnja 2020.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Utjecaj IKT-a na djecu predškolske dobi.....	2
2.1. IKT	2
2.2. Razvoj djeteta predškolske dobi (od 2. do 6./7. godine)	3
2.2.1. Tjelesni i motorički razvoj	3
2.1.2. Kognitivni razvoj.....	4
2.1.3. Emocionalni razvoj	6
2.2. Svakodnevna izloženost djece IKT-u.....	7
2.3. Posljedice korištenja IKT-a na razvoj djeteta predškolske dobi	10
2.4. Pažnja i koncentracija	12
2.5. Učenje putem korištenja IKT-a.....	13
2.6. Društvenost i dječja igra	14
2.7. Imitacija i pojava nasilnog ponašanja.....	15
2.8. Razvoj kompetencija kod djece korištenjem IKT-a.....	16
2.9. Mišljenja i stavovi roditelja prema IKT-u.....	17
3. Metodologija	19
3.1. Problem istraživanja	19
3.2. Cilj istraživanja	19
3.3. Zadaci istraživanja	19
3.4. Metoda i instrument istraživanja	20
3.5. Ispitanici istraživanja.....	20
3.6. Postupak istraživanja.....	23
3.7. Vrijeme i mjesto istraživanja	23
3.8. Obrada podataka	23
4. Analiza i interpretacija rezultata istraživanja.....	24
4.1. Razlozi dječje uporabe IKT-a.....	24
4.2. Svakodnevno korištenje IKT-a kod djece	29
4.2.1. Aktivno korištenje IKT-a kod djece	29
4.2.2. Pasivno korištenje IKT-a kod djece	32
4.2.3. Kontrolirano korištenje IKT-a kod djece od strane roditelja.....	37
4.2.4. Aktivnost roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a	42

4.2.5. Upućenost djece na korištenje IKT-a od strane roditelja	47
4.3. Mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj	50
4.4. Iskustva roditelja o zapaženim posljedicama uporabe IKT-a kod djece	61
5. Zaključak.....	72
6. Literatura.....	74
7. Popis tablica i slika.....	77
8. Prilog 1.....	79
9. Sažetak	83
10. Summary	84

1. Uvod

Digitalna tehnologija postala je dio naše svakodnevice kao sredstvo prenošenja vijesti i kao sredstvo komuniciranja, ali je dosegla i određenu razinu popularnosti kao izvor zabave. Naime, u ovu vrstu tehnologije koja služi ovim svrhama mogu se svrstati televizija, stolno/prijenosno računalo, mobitel, odnosno danas popularan pametni telefon, igraće konzole i sl. Upravo se ovi nabrojani uređaji mogu svrstati pod jedan naziv, a to je informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT)¹.

Popularnost korištenja IKT-a javlja se od najranije životne dobi pa sve do osoba starije životne dobi koji svakodnevno provode određeno vrijeme koristeći barem jedan od informacijsko-komunikacijskih uređaja. Upravo su najmlađi, odnosno djeca predškolske dobi važni za temu ovoga rada koja se odnosi na utjecaj korištenja IKT-a na njihov razvoj, koji je u tome razdoblju vrlo osjetljiv. Predškolci se, naime, nalaze u predoperacijskome razdoblju, kako ga je nazvao Piaget, a odnosi se na dječju dob od 2 do 6 ili 7 godina (Berk, 2008), točnije do polaska u školu. Djeca se u ovome razdoblju razvijaju u svim područjima tjelesnoga, kognitivnoga i emocionalnoga razvoja, stoga je vrlo bitno kretanje, igra, interakcija s odraslima i vršnjacima te adekvatna uporaba IKT-a.

Djeca u tijeku svoje igre ne moraju aktivno koristiti IKT, već ona mogu biti i pasivno izložena kroz aktivnost roditelja. Vrlo je bitno da su roditelji uključeni u tijek dječje igre bez pasivne izloženosti IKT-u kako bi dječja pažnja i koncentracija bile usmjerene na jednu situaciju te se takvima i održale. Što se tiče aktivnoga korištenja IKT-a kod djece, mnogi se autori (Barr, 2008; Spitzer, 2018; American Academy of Pediatrics, 2016) slažu da je 1-2 sata dnevno i više nego dovoljno za dijete ove dobi. Pri dječjem aktivnom korištenju IKT-a važno je da roditelj ili bilo koja odrasla osoba ima kontrolu nad medijskim sadržajem kako bi ga usmjerilo da prati sadržaj primjeren svojoj dobi, budući da nekontrolirano korištenje IKT-a kod djece može dovesti do ozbiljnih posljedica, kako za tjelesni razvoj, tako i kognitivni i emocionalni.

Prema tome, u sljedećim poglavljima govorit će se o tome kako IKT utječe na razvoj djeteta predškolske dobi te prednosti i nedostatke svakodnevnoga korištenja. Nakon teorijske razrade teme, slijedi metodološki dio u kojemu se iznose ciljevi i zadatci ovoga istraživanja, a potom i rezultati provedenoga istraživanja.

¹ U nastavku rada umjesto sintagme informacijsko-komunikacijska tehnologija koristit će se skraćena IKT.

2. Utjecaj IKT-a na djecu predškolske dobi

2.1. IKT

Mediji su od početka čovječanstva prisutni u životima ljudi. Sama riječ medij latinskoga je podrijetla te dolazi od riječi *medius* što znači „srednji“, „u sredini“, a najčešće se definira kao sredstvo komuniciranja ili prenošenja vijesti (Jurčić, 2017). Postoje razne definicije medija s obzirom na znanstveno područje, no ako ga u ovome slučaju definiramo prema komunikacijskim znanostima, medij je „tehničko ili fizičko sredstvo pretvorbe poruke koja se može slati preko kanala. Također se definira i kao suvremeno sredstvo za prenošenje informacija“ (Jurčić, 2017: 129).

Snažan razvoj medija javlja se početkom 20. stoljeća razvojem suvremene tehnologije i novih medija otkrićem telegrafa, telefona, filma, radija i televizije te nakon Drugog svjetskog rata i pojavom računala. Istodobno je izumljen i tranzistor čijim je daljnjim razvojem stvorena mikroelektronika. Kako se razvijala mikroelektronika i računalna tehnologija došlo je do pojave područja telekomunikacije. Daljnjim usavršavanjem došlo je i do razvoja interneta preko kojeg je moguće razmjenjivati informacije, tekstove, slike, zvukove. S vremenom je povezanost mikroelektronike, računala i telekomunikacije počela nositi naziv informacijska tehnologija (IT), a u novije doba i informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2019).

S obzirom na to da se način komuniciranja preko novih medija promijenio, potrebno je bilo osuvremeniti i široke informacijsko-komunikacijske vještine, a time je nužno i da se pismenost pojedinca konstantno razvija. Stoga, jedna od pismenosti koja traži svoje osuvremenjivanje i razvoj informatička je pismenost koja se tiče vještina uporabe suvremenih računalnih alata poput uporabe uređaja, poznavanja rada operativnih sustava te sposobnost uporabe posebnih softverskih paketa (Stričević, 2011, prema Vrkić Dimić, 2014). Uz informatičku pismenost često se povezuje i informacijska pismenost kao ključna kompetencija cjeloživotnoga obrazovanja, a koja uključuje pronalaženje potrebnih informacija kao i njihovo vrednovanje te njihovo učinkovito korištenje. U sklopu suvremenih tehnologija javlja se i digitalna pismenost koja se tiče razumijevanja slika, zvukova i teksta prikazanoga u obliku nelinearnoga hiperteksta te medijska pismenost kao sposobnost kritičkoga razmišljanja o dobivenim informacijama preko masovnih medija (televizija, radio, internet) (Špiranec, 2003).

Prema tome, mediji, ali i današnja suvremena tehnologija, imaju i nekoliko funkcija koje služe svojim korisnicima. Neke od bitnijih funkcija prema Rus-Mol i Zagorac-Keršer (2005, prema Jurčić, 2017) su: informacijska funkcija (informiranje građana i davanje kvalitetnijih informacija), artikulacijska funkcija (stjecanje svijesti o zajedničkim problemima te stvaranje kohezije zajednice), kritička i kontrolna funkcija (nadziranje vlasti, politike, biznisa, nemogućnost skrivanja od javnosti), zabavna funkcija, obrazovna funkcija (stjecanje općih znanja, ali i posebnih znanja poput specijaliziranih obrazovnih programa), integracijska funkcija (spajanje ljudi, kultura, ideja).

Korištenje IKT-a ima velik utjecaj na svakodnevicu svakog čovjeka, kako odraslih, tako i djece. Djeca se konstantno razvijaju i upoznaju svijet, stoga i Spitzer (2018: 15) navodi da „ako mozak uvijek uči (on ne može ne učiti!), onda i vrijeme provedeno s digitalnim medijima ostavlja tragove“. Bitno je, dakle, da se kod roditelja, ali i kod djece, osvijesti potreba za razumijevanjem medijskih sadržaja, odnosno medijska kultura (Jurčić, 2017).

2.2. Razvoj djeteta predškolske dobi (od 2. do 6./7. godine)

2.2.1. Tjelesni i motorički razvoj

Djeca predškolske dobi, između 2. i 6. godine života rastu i razvijaju se iznimno brzo, pri čemu se i njihov mozak razvija sa 70% na 90% svoje veličine u odrasloj dobi. Predškolska djeca poboljšavaju i čitav niz svojih sposobnosti i vještina, poput tjelesne koordinacije, percepcije, pažnje, pamćenja, govora, logičkoga mišljenja, ali i mašte. Brz rast prisutan je i u područjima čeonog režnja zaslužnoga za planiranje i organizaciju ponašanja (Berk, 2008).

Također, Berk (2008) navodi da kod djece dolazi i do stvaranja novih motoričkih vještina, pri čemu se svaka temelji na jednostavnim motoričkim obrascima prisutnima kod djece mlađe od 2 godine. Konstantnim rastom i razvojem, tijelo postaje snažnije, a samim time se razvija i živčani sustav. Tada za djecu okolina svakodnevno predstavlja nove izazove, pri kojima stječu nove vještine koje postepeno usavršavaju. Djeca u ovoj dobi trče, skaču, poskakuju, bacaju loptu te time ostvaruju bolju tjelesnu koordinaciju, koja je vrlo bitna za njihov daljnji razvoj.

Sukladno tome, American Academy of Pediatrics (2016) tvrdi kako nedostatak tjelesne aktivnosti u kombinaciji s prekomjernim korištenjem IKT-a može dovesti do pretilosti kod djece. Rizik od pretilosti može se javiti posebno kod djece koja imaju televizor ili računalo u spavaćoj sobi. Spitzer (2018) navodi kako za pretilost nisu kriva djeca, već

odrasli koji im dopuštaju da provedu više sati dnevno pred televizorom, iako su svjesni da takvo ponašanje dovodi do prekomjerne težine i manjka kretanja kod njihove djece. Također, prilikom vremena provedenoga pred televizorom, djeca su izložena reklamama za namirnice i visokorafinirane prehrambene proizvode, koji su uglavnom nezdravi. Pri tome, djeci se prezentiraju nezdravi savjeti o prehrani, koje ona brzo usvajaju, jer im se nude kroz zabavan medijski sadržaj. Uz to, djeca sadržaje reklamnih spotova upamte vrlo brzo te takve sadržaje smatraju dobrim i biraju ih u svakodnevnom životu (Borzekowski i Robinson, 2001, prema Spitzer, 2018). Nadovezujući se na postojanje televizora u spavaćoj sobi djeteta, Scantlin (2008) tvrdi kako je česta posljedica kupnje novoga televizora smještanje starijega uređaja u dječju sobu, što djeci dodatno daje mogućnost gledanja televizije bez kontrole roditelja.

Kod pretjerano učestale uporabe računala ili bilo kojega drugog oblika IKT-a, pokreti djeteta neprestano se ponavljaju, osobito oni pri upotrebi tipkovnice i miša koji mogu oštetiti zglobove i mišiće. Također, „prekomjerno ponavljanje malih kratkih pokreta može dovesti do ozljeda koje uzrokuje i loš položaj tijela i ruku“ (Anđelić, Čekerevac i Dragović, 2014: 283). Berk (2008), stoga, navodi kako na motorički razvoj uvelike utječe tjelesna građa, ali i prilika za tjelesnu igru, pri čemu se ponovno naglašava važnost dječje igre i aktivnosti u ovoj dobi. Djeca svladavaju motoričke vještine kroz neformalna iskustva igre koja je, dakle, nužna u ovome dječjem razvojnem razdoblju.

2.1.2. Kognitivni razvoj

Kognitivni razvoj od 2. do 6. godine, predstavlja predoperacijsko razdoblje, kako ga je nazvao Piaget. Prema njegovoj teoriji, dolazi do povećanja predodžbene ili simboličke aktivnosti djeteta. Međutim, djeca ne mogu vršiti operacije, odnosno mentalne akcije koje slijede logička pravila. Njihovo je mišljenje tada još kruto, ograničeno na samo jedan aspekt situacije u jednome trenutku i pod snažnim utjecajem načina na koji stvari trenutačno izgledaju. Stoga Piaget navodi i nekoliko ograničenja predoperacijskog razdoblja. Jedno od njih je egocentrizam koji se odnosi na to da djeca pretpostavljaju da drugi vide, misle i osjećaju isto što i ona sama. Prema tome, zbog egocentrizma djeca u ovome razdoblju vjeruju da nežive stvari imaju odlike živih bića, kao što su misli, želje, osjećaji, namjere, što se naziva animističkim mišljenjem (Berk, 2008).

Drugo ograničenje odnosi se na nesposobnost konzervacije koja se odnosi na zamisao da određene fizičke karakteristike predmeta ostaju iste, iako se njihov vanjski izgled

promijenio². Također, djetetovo razumijevanje je centrirano, tj. obilježeno centracijom pri čemu se usredotočuje na samo jedan aspekt situacije, ne sagledavajući druga važna obilježja, što predstavlja treće ograničenje. Četvrto ograničenje je ireverzibilnost misli, a odnosi se na nesposobnost mentalnog prolaženja kroz korake rješavanja problema te okretanja smjera i vraćanja na početnu točku. Piaget kao ograničenje navodi i odsutnost hijerarhijske klasifikacije, odnosno organizacije predmeta u klase i potklase temeljem sličnosti i razlika³ (Berk, 2008).

Piaget je, također, uvidio kako predškolska djeca u dobi od 3 i 4 godine imaju fantastična vjerovanja poput nadnaravnih moći vila, duhova i ostalih bića. S vremenom, između 4. i 8. godine, počinju se smanjivati njihova magična vjerovanja te shvaćaju, primjerice, tko je Djed Mraz, Zubić Vila (Berk, 2008). Po pitanju igre, Berk (2008) navodi kako mala djeca putem igre zamišljanja razvijaju te odražavaju svoje kognitivne i socijalne vještine. S dobi, igra zamišljanja postaje složenija te prerasta u sociodramsku igru s drugima. U piagetovskoj odgojno-obrazovnoj skupini potiče se učenje putem otkrivanja i naglašavaju se djetetova spremnost za učenje i individualne razlike među djecom.

S druge strane, Vigotski smatra kako je jezik bitan u dječjem razvoju te da koristi za upravljanje vlastitim ponašanjem i mišljenjem. Jezik nastaje iz socijalne komunikacije, interakcijom u kojoj odrasle osobe ili kompetentnija djeca, djeci pomažu u rješavanju izazovnih zadataka. Naposljetku, taj govor postaje unutrašnja, verbalna misao, jer se internalizira. Prema Vigotskom, verbalno je usmjeravanje od strane roditelja ili odgajatelja iznimno važno za razvoj djeteta kojim se uvježbavaju i usavršavaju mnoge nove sposobnosti (Berk, 2008). Djeca u starijima vide uzor, stoga je bitno da se u predškolskome razdoblju, prije polaska u školu, komunicira što više kako bi razvili govor i krenuli u školu verbalno pripremljeni. Uz Vigotskog se veže i termin pod nazivom potpomognuto otkrivanje, a odnosi se na to da odgajatelji usmjeravaju djetetovo učenje objašnjavanjem, demonstracijama i verbalnom pomoći. Pri tome, odgajatelji moraju pažljivo birati svoje postupke kako bi bili prilagođeni djetetovom razvojnom stupnju (Berk, 2008).

Berk (2008) navodi i kako djeca ove dobi grade teoriju uma poznatu i kao metakognicija, a koja se tiče zamisli o mentalnim aktivnostima. Oko 4. godine djeca počinju

² Primjer nedostatka konzervacije Piaget pokazuje u zadatku s tekućinom. Djetetu su pokazane dvije jednake, uske čaše s vodom pri čemu se dijete slaže da obje čaše sadrže jednaku količinu vode. Kada se voda iz jedne čaše prelije u nisku, široku posudu, količina vode ostaje jednaka, no dijete misli kako se količina vode promijenila, jer se voda raširila te je ima više (Berk, 2008).

³ Problem hijerarhijske klasifikacije Piaget primjenjuje na temelju crteža cvjetova. Naime, prikazano je ukupno 16 cvjetova od kojih su 4 plava i 12 žutih. Kada se dijete pita je li više žutih cvjetova ili cvjetova, ono odgovara da je više žutih, jer ne shvaća da kategorija cvjetova uključuje i plave i žute cvjetove zajedno (Berk, 2008).

shvaćati kako vjerovanja i želje određuju njihovo ponašanje. Razumijevanje pogrešnih vjerovanja poboljšava se i u dobi od 6 godina te samim time postaje i sigurnije. Tijekom vremena, ono postaje moćno sredstvo za razumijevanje samoga sebe i drugih ljudi te prediktor socijalnih vještina. Ključni čimbenici teorije uma su kognitivni i jezični razvoj koji djetetu omogućavaju razmišljanje o vlastitome mišljenju (Berk, 2008). Djeci je ove dobi, dakle, potrebna interakcija s vršnjacima kako bi mogli bolje razumjeti svijet oko sebe, ali i sami sebe.

Predškolci također postaju svjesni pismenosti pa se njihovo neformalno iskustvo s pisanim jezikom nadograđuje složenim zadacima uključenima u čitanje i pisanje. Odrasli bi u tome razdoblju trebali pružati i poticati razne igre bogate pisanim jezikom kako bi se njihova pismenost, kao i samo iskustvo pismenosti što više razvijalo. Međutim, ako djeca više vremena provode pred televizorom, gledajući zabavne emisije i crtane filmove, postoji mogućnost da manje vremena provode čitajući i družeći se s ljudima. No, ako vrijeme provedeno pred televizijom nije pretjerano i ako su emisije primjerene razvojnim potrebama djeteta, televizija može povoljno utjecati na učenje (Berk, 2008).

Mares, Palmer i Sullivan (2008) navode kako djeca ispod 7 godina pamte manje nego starija djeca, ali i da mlađa djeca mogu prepoznati emocije televizijskih likova odmah nakon samoga prikazivanja, no da tu informaciju brzo i zaborave (nakon 5-11 minuta). Iako Berk (2008) spominje televiziju kao medij u kojem djeca uživaju, njegova je knjiga pisana prije više od 10 godina, kada IKT nije imao toliko jaku implementaciju u svakodnevnome životu ljudi, osobito djece.

2.1.3. Emocionalni razvoj

Uz tjelesni i kognitivni razvoj, važno je spomenuti i emocionalni razvoj djeteta. Jedan od autora koji se bavio emocionalnim razvojem bio je Erikson koji rano djetinjstvo opisuje kao razdoblje „energičnog otkrivanja“ (Berk, 2008: 244). On smatra da je ovo razdoblje u kojemu igra ima središnju ulogu pri čemu djeca otkrivaju sebe i svoj socijalni svijet. Tijekom igre, djeci je dopušteno da isprobavaju nove vještine, ali i da zajedničkom suradnjom mogu postići zajednički cilj (Berk, 2008).

Prema teoriji socijalnoga učenja, modeli su najutjecajnije tijekom predškolske dobi te tako djeca najviše uče i stvaraju prosocijalno ponašanje. Također, do rane predškolske dobi razvijaju se dva oblika agresije. Jedna od njih je instrumentalna, a tiče se situacije kada dijete želi predmet, privilegiju, prostor pa se počne gurati, vikati ili napadati osobu do sebe. Drugi

oblik agresije odnosi se na namjernu povredu osobe, a naziva se hostilna ili neprijateljska agresija (Berk, 2008).

Razlog zašto su ova dva oblika agresije relevantna za ovaj rad jest taj što su djeca često pod utjecajem IKT-a koja može stvoriti ovisnost i, posljedično, agresiju. Naime, do 8. godine života djeca ne shvaćaju većinu onoga što vide na televiziji, računalu, pametnom telefonu i sl., što je opisano ranije. Djeca te dobi, primjerice, ne mogu povezati postupke televizijskog lika s motivima i posljedicama. Teško mogu odvojiti stvarni život od onoga koji vide u medijskome kontekstu. Takvo nerazumijevanje povećava dječju spremnost da oponašaju ono što vide preko IKT-a, kao i nekritičko prihvaćanje (Berk, 2008).

Upravo je iz toga razloga bitno da su roditelji (ili neka druga odrasla osoba) prisutni tijekom dječje uporabe IKT-a kako bi im se prilagodio medijski sadržaj i kontroliralo vrijeme njihova korištenja. U suprotnome slučaju, ako je prisutno pasivno korištenje IKT-a, roditelji ili odrasle osobe u prisutnosti djece trebali bi na vrijeme reagirati ako je medijski sadržaj djeci neprimjeren.

2.2. Svakodnevna izloženost djece IKT-u

Djeca su danas jako često izložena IKT-u od rane dobi. Barr (2008) navodi kako ranija američka istraživanja pokazuju da su tijekom 70-ih godina prošloga stoljeća djeca bila izložena televizijskome programu tek u dobi od 2,5 godine. Međutim, prema Barr (2008), djeca ispod 2. godine života ne bi uopće trebala biti izložena IKT-u, dok bi djeci iznad 2. godine života vrijeme korištenja medija ili izloženosti njihovim sadržajima trebalo biti ograničeno na 1-2 sata dnevno. Ta je preporuka temeljena na brojnim istraživanjima (Paik i Comstock, 1994, prema Barr, 2008) koja pokazuju negativne utjecaje medija na djecu predškolske dobi, osobito što se tiče medijskoga nasilja. Istraživanja (Christakis i sur., 2004; Zimmerman i sur., 2005, prema Barr, 2008) su povezana i s time da djeca tijekom ranoga djetinjstva imaju kasnije probleme u školi, povećanu razinu nasilja, probleme s pažnjom, ali i probleme sa spavanjem. Drugi razlog zbog kojega bi djeci vrijeme provedeno uz IKT trebalo biti ograničeno odnosi se na to da IKT zamjenjuje ostale aktivnosti koje su mnogo bitnije za razvoj djeteta, kao što je interakcija licem-u-lice s roditeljima i odgajateljima. Također se preporučuje kako bi roditelji trebali nadzirati sadržaj koji djeca gledaju (Barr, 2008).

Wright i sur. (2001) navode kako djeca do 4. godine života gledaju dječje informativne programe oko 2 sata tjedno, a to se vrijeme u dobi između 5 i 7 godina smanjuje na 1 sat tjedno. Što se tiče gledanja crtanih filmova, ono je otprilike 7,5 sati tjedno do dobi od

5 godina, a opada oko 7. godine na otprilike 5 sati tjedno. Gledajući programe namijenjene općoj publici djeca provedu oko 16 sati u dobi od 2 i 3 godine, što opada na oko 10 sati tjedno u dobi od 6 i 7 godina.

Barr (2008) navodi kako su predškolska djeca često izložena sadržaju koji nudi IKT kojega prate i koriste roditelji, a taj sadržaj često nije u obrazovne svrhe. Jedno američko istraživanje (Schmidt i sur., 2008) ticalo se pasivne izloženosti djece televiziji, pri čemu su promatrali djecu od jedne do tri godine tijekom jednog sata igre. U tih sat vremena, roditelji su bili prisutni dok je pola vremena televizija bila uključena, a pola isključena. Istraživači su uočili kako su epizode igranja kod djece bile kraće i manje složene te su uključivale manje usredotočenu pažnju kada je televizija bila uključena (Schmidt i sur., 2008). Prema ovome istraživanju može se zaključiti da unatoč tome što djeca nisu aktivno na IKT-u, njihova pasivna izloženost ima također utjecaj na njihovu pažnju. Kada su djeca te dobi usredotočena samo na igru, bez bilo kakvoga medija u pozadini, njihova igra bit će duža, složenija, ali će se više i usredotočiti na ono što rade. U suprotnome slučaju, njihova pažnja luta, a razvojni stadij im ne dopušta usredotočenost na više stvari odjednom.

Roditelji bi trebali biti uzor i model na koji se djeca ugledaju, pa ako roditelji pretjerano koriste IKT, djeca će također usvajati takav model ponašanja. U tome slučaju pozadinsko korištenje IKT-a tijekom dječje igre umanjuje djetetovu pažnju i razumijevanje, kao što i smanjuje interakciju između djece i roditelja što može dovesti i do međusobnoga konflikta (American Academy of Pediatrics, 2016).

Tatković i Ružić-Baf (2011) tvrde kako i odgojitelji i roditelji trebaju djeci omogućiti adekvatnu uporabu računala, odnosno IKT-a, ali i definirati pravila korištenja za prevenciju negativnoga učinka na socijalni i emocionalni razvoj djece. Ta bi se pravila trebala odnositi na vrijeme provedeno na IKT, stanke, tjelesne vježbe i sl. te usmjeravanje pažnje na osiguravanje radnoga prostora u kojemu dijete boravi.

Unatoč tome što je IKT danas sve više prisutan i u dječjim vrtićima, Spitzer (2018: 72) navodi kako to „nije ništa drugo nego neka vrsta navlačenja na drogu“. Ovu tvrdnju argumentira time da korištenje interneta, a samim time i IKT-a, vodi do pogoršanja pamćenja, kao i smanjenja sposobnosti traženja informacija, ali i vrlo često do ovisnosti o internetu. Dakle, izloženost djece IKT-u u vrtićkoj dobi može imati posljedice u daljnjem razvoju, kao što je učenje, čitanje, pisanje, zato što računalna i slična tehnologija preuzimaju našu mentalnu aktivnost, što ne može služiti boljem učenju (Spitzer, 2018).

Spitzer (2018) tvrdi i da izravni ljudski kontakt pruža više materijala potrebnih za obradu informacija te dovodi i do emocionalnije i dublje obrade od one koja se dobiva

reduciranim kontaktom pomoću IKT-a. Dakle, djeca će informacije koje steknu tijekom igre i učenja bolje zapamtiti i obraditi preko izravnoga kontakta s odraslima ili vršnjacima, nego da ih nauče preko tehnologije.

Predškolska djeca u dobi od 2. i 3. godine života, iako su još mala, samostalno mogu upaliti televizor ili mijenjati programe, što samo potvrđuje da djeca oponašaju ono što čine njihovi roditelji (Spitzer, 2018). Poznato je da su roditelji uzor svojoj djeci stoga ih ona oponašaju, kao i njihove radnje. Prema tome, ako roditelj pred djecom koristi IKT ili provodi previše vremena u njihovome korištenju, dijete će također preuzeti takav obrazac ponašanja.

Spitzer (2018) govori o medijskom *multitaskingu* koji se odnosi na korištenje više medija odjednom. Primjerice, uz gledanje televizije, provjeravamo poruke, razgovaramo na telefon i sl. Iako bi *multitasking* trebao imati utjecaj na sposobnost kontroliranja vlastitih misli, medijski *multitasking* daje suprotne rezultate. Naime, znanstvenici sa Sveučilišta Stanford provodili su istraživanja na ovu temu koja su pokazala kako *multitaskeri* teže ignoriraju vanjske podražaje koji ih odvrćaju od nekoga zadatka, ali i vlastite sadržaje pamćenja (Spitzer, 2018). Iako su ta istraživanja provedena na odraslim osobama, možemo zaključiti kako se i djeca predškolske dobi mogu koristiti *multitaskingom*, no u tome slučaju ona su u razvojnome stupnju u kojemu teško mogu kontrolirati svoje misli te se koncentrirati na konkretan zadatak u cijelosti. Ovom se tvrdnjom možemo nadovezati na ono što Piaget tvrdi u svojoj teoriji - djeca predoperacijskog razdoblja imaju centrirano i ireverzibilno mišljenje (Berk, 2008).

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba i Hrabri telefon, 2017. godine proveli su istraživanje u kojemu se pokazalo da prosječno dijete predškolske dobi odrasta uz 6.35 elektroničkih uređaja. Najveći postotak nosi posjedovanje televizora, zatim mobitela, računala te dlanovnika, dok najmanji broj djece odrasta uz igraće konzole. Istraživanje je pokazalo da se kod aktivnoga korištenja elektroničkih uređaja najveći postotak odnosi na gledanje televizije, a zatim na mobitel i dlanovnik te računalo. Zanimljiv je podatak da čak 6% djece predškolske dobi posjeduje vlastiti mobitel. Prema ovim podacima, djeca u dobi 2-7 godina u prosjeku provedu ukupno 2.42 sata radnim danom te 3.03 sata vikendom pred elektroničkim uređajima. Ove brojke s dobi rastu, što pokazuju rezultati da djeca u dobi od 6 i 7 godina gotovo 3 sata radnim danima i 3.6 sati vikendom provode pred elektroničkim uređajima (Buljan Flander i Brezinšćak, 2018).

Spomenute činjenice o izloženosti djece IKT-u, bilo od strane roditelja, vrtića, vršnjaka, dale su naznake negativnoga utjecaja IKT-a na razvoj djeteta, ali i pozitivnoga.

Stoga će sljedeće poglavlje dati detaljniji uvid u negativne, ali i pozitivne posljedice korištenja IKT-a kod djece predškolske dobi.

2.3. Posljedice korištenja IKT-a na razvoj djeteta predškolske dobi

Korištenje IKT-a može imati svoje pozitivne i negativne posljedice. Jurčić (2017) ističe kako je pozitivan utjecaj medija vidljiv u stjecanju znanja i umijeća, usvajanju znanstvenoga i kulturnoga nasljeđa, razvoju stvaralačkih i kreativnih sposobnosti. Barr (2008) stoga navodi kako postoje obrazovni programi, poput *Sesame Street* u Americi, koji predškolskoj djeci povećavaju kognitivni i jezični razvoj, kao i prosocijalne vještine. Takvi programi mogu imati pozitivan utjecaj na djecu kada krenu u školu što se tiče čitanja i školskih vještina. U Hrvatskoj se od obrazovnih programa ističe, primjerice, emisija *Mali znanstvenici* kojom se nastoji na zanimljiv način prikazati da je znanost dio svakodnevnoga života. Također, poznat je bio i program *Dora istražuje*⁴ gdje djeca prate Doru i pomažu joj riješiti niz slagalica.

McPake i sur. (2005) tvrde kako djeca predškolske dobi mogu učiti preko IKT-a, upravo putem vizualnih prezentacija zbog nedostatka pismenosti u toj dobi. Tako, primjerice, mogu dobiti neke informacije ili razviti sposobnost otkrivanja vizualnih tragova. Tatković i Ružić Baf (2011) u svome istraživanju navode kako djeca najviše koriste računalo za obrazovne igre i crtanje.

Prema Anđelić, Čekerevac i Dragović (2014), IKT nudi značajne prednosti ako je dječja uporaba primjerena, ciljana i ako je dodatak drugim sadržajima. S druge strane, IKT nikako ne smije zamijeniti tradicionalnu igru, aktivnosti na svježemu zraku i interakciju s roditeljima i vršnjacima, koje smo ranije naveli kao bitne za kognitivni i emocionalni razvoj djeteta.

Mikelić Preradović, Lešin i Šagud (2016) navode kako možemo razlikovati dvije skupine stručnjaka temeljem njihova mišljenja o prednostima i nedostacima digitalne tehnologije. Jedni smatraju kako je potrebno upoznavanje i uvođenje djece s digitalnom tehnologijom krenuvši od pretpostavke da ona olakšava učenje i dječji razvoj. Druga skupina stručnjaka tvrdi da digitalna tehnologija ometa zdrav razvoj djece predškolske dobi. Prema tome, Spitzer (2018) tvrdi kako računala i općenito IKT ubrzavaju radne tokove i preuzimaju mentalne aktivnosti, kao što automobili ubrzavaju naše kretanje. Unatoč tome što je to

⁴*Dora istražuje (Dora the Explorer)* američki je dječji program u kojem djeca pomažu Dori riješiti niz slagalica putem vizualnih i glasovnih tragova. Temelj ovog programa je slijediti mapu, a neke slagalice čak omogućuju djeci naučiti španjolske riječi ili fraze (McPake i sur., 2005), dok je u Hrvatskoj moguće naučiti engleske riječi.

ponekad dobra strana ove vrste tehnologije, s druge strane ona umanjuje našu mentalnu aktivnost i time nas usmjerava da se sve više oslanjamo na nju.

Andelić, Čekerevac i Dragović (2014) tvrde kako korištenjem računala, odnosno bilo kojeg oblika IKT-a, djeca ostaju u kući čime fizički nisu aktivna, a tijelo je u istome položaju duže vrijeme te nema pokreta što značajno utječe na djetetov tjelesni razvoj. Značajne posljedice za tjelesni razvoj mogu imati i neke ergonomske odrednice neprimjerene dječjoj dobi, primjerice iskrivljenoga i dugotrajnoga sjedenja prilikom korištenja IKT-a. Također, roditelji često nemaju odgovarajuća znanja o štetnosti takvoga korištenja, navode Tatković i Ružić Baf (2011), pri čemu se ispostavlja kako je medijska kultura zaista bitno obilježje IKT-a. Uz spomenute negativne posljedice na tjelesni razvoj, Theodotou (2010) navodi kako se mogu javiti i disfunkcija mišića i kostiju, ali i glavobolje, gubitak sna, umor, zamagljen vid, pretilost, agresivnost.

Buljan Flander i Brezinščak (2018) tvrde kako obrazovni programi namijenjeni djeci ispod 2,5 godine nisu djelotvorni u poticanju jezičnoga razvoja, ali i da samo izloženost video sadržajima ne može biti dovoljna za učenje, već je prijeko potrebna interakcija uživo kao i stvarne situacije u kojima se djeca nalaze svakodnevno. Također, autorice se pozivaju na neka istraživanja (Byeon i Hong, 2015; Duch i sur., 2013, prema Buljan Flander i Brezinščak, 2018) koja pokazuju da djeca predškolske dobi prevelikim korištenjem IKT-a sporije razvijaju jezik i postižu niže rezultate na zadacima kognitivnoga razvoja. Sukladno tome i American Academy of Pediatrics (2016) tvrdi kako brze promjene slika, zvukova, isječaka na IKT-u mogu oslabiti razumijevanje djece.

Kao bitna negativna posljedica korištenja IKT-a svakako je i poremećaj spavanja, a glavni razlog za to Spitzer (2018) smatra korištenje IKT-a u večernjim satima. Poremećaji sna tako stvaraju kratkoročni umor kod djece, no dugoročno gledano, mogu voditi i do kardiovaskularnih bolesti, pretilosti i dijabetesa. Paavonen i sur. (2006, prema Buljan Flander i Brezinščak, 2018) navode kako uz aktivno gledanje televizije i pasivna izloženost ima utjecaj na kvalitetu i trajanje spavanja. Osim toga, tijekom pasivne izloženosti djeteta televiziji i ostalim IKT uređajima, ometa se pažnja djeteta koja je posvećena drugim sadržajima u tome trenutku.

Jedan od najvećih nedostataka IKT-a svakako je stvaranje ovisnosti kod djece. Naime, korištenje bilo kojega oblika IKT-a kod djece predškolske dobi može se percipirati kao subjektivan osjećaj nagrade pri čemu se stvara učinak ugone koji izaziva ovisnost. Osjećaj nagrade također se može izazvati tijekom igranja računalnih igara, igara preko mobilnih telefona ili igraćih konzola gdje su virtualne nagrade za, primjerice prijedenu razinu ili

određeno vrijeme provedeno u igri, vrlo česte (Spitzer, 2018). Autor dalje navodi kako pojava ovisničkoga ponašanja prema IKT-u u djetinjstvu može umanjiti buduće šanse za obrazovanjem i održavanjem zdravlja u odrasloj dobi (Spitzer, 2018).

2.4. Pažnja i koncentracija

Svaki roditelj lako može uočiti da intenzitet i duljina koncentracije njegova djeteta znatno rastu dok se igra na računalu ili nekom drugom uređaju. Kada djeca provedu mnogo vremena na IKT-u valja se zapitati je li vrijeme provedeno na uređaju pojačana koncentracija ili zadivljenost šarenim virtualnim svijetom. Lažni dojam pojačane koncentracije uglavnom može nestati kada dijete ugasi uređaj i krene se suočavati sa zadacima primjerenima njegovoj dobi (Anđelić, Čekerevac i Dragović, 2014).

Spitzer (2018) tvrdi i kako upravo zato što IKT nudi šarene sličice, reproducira glazbu, omogućuje pristup raznim podatcima, ona je djeci u ranoj dobi zabranjena jer može doći do poremećaja pozornosti. S obzirom na to da djeca u ranoj dobi imaju veliku sposobnost učenja, digitalni mediji koji ometaju njihovo svakodnevno učenje, imaju i negativan utjecaj na obrazovni razvoj svoje djece. Autor navodi i kako djeca te dobi u svome budnom vremenu ne smiju biti izložena sadržajima i aktivnostima s negativnim posljedicama (Spitzer, 2018).

Trajanje pažnje predškolske djece postupno se povećava, pa tako do 6. godine dijete može biti uključeno u neku aktivnost otprilike 63 minute (Fajgelj, Tubić i Bala, 2007, prema Anđelić, Čekerevac i Dragović, 2014). Međutim, to je vještina koja se mora vježbati i unaprjeđivati kroz cijeli život. Ako se usredotočimo na informacije oko nas, to nam može uvelike pomoći kada se bavimo dječjim problemima. Unatoč tome što pažnja u ovome razdoblju postaje kontinuirana, a planiranje se poboljšava, djeca su uključena u zadatke kratkih vremenskih razdoblja i manjega sustavnog planiranja. Mala djeca imaju vrlo dobro pamćenje prepoznavanjem, međutim, njihovo je dosjećanje nizova informacija lošije nego kod starije djece jer manje učinkovito koriste strategije pamćenja. Predškolska djeca svoj um smatraju pasivnim spremnikom informacija, a ne aktivnim, konstruktivnim činiocem. S razvojem perceptivnih i kognitivnih sposobnosti, predškolci postupno mijenjaju svoje pogrešne zamisli o značenju pisanih simbola. Mnoge kognitivne vještine djeca usvoje putem televizijskih obrazovnih emisija. Međutim, emisije sa sporom radnjom i lako pratljivim fabulama potiču na složeniju igru zamišljanja, ali puno gledanja televizije, osobito zabavnih

programa i crtanih filmova, odvlači djecu od čitanja i druženja s drugima i povezano je sa slabijim akademskim vještinama (Berk, 2008).

Spitzer (2018) sukladno tomu tvrdi kako učestalim korištenjem IKT-a dolazi do „nedostatnog učenja u djetinjoj dobi, preko manjkavih društvenih kontakata i doživljaja sreće u djetinjstvu, nedostatka kognitivne kontrole u odrasloj dobi, pa sve do kroničnih bolesti koje nas u starijoj dobi sve jasnije ograničavaju, opterećuju i skraćuju nam život“ (Spitzer, 2018: 285). Dakle, unatoč brojnim pozitivnim posljedicama korištenja IKT-a, učestalo i prekomjerno korištenje može imati dugoročne posljedice za osobu, osobito ako se ne osvijesti još u ranoj dobi djeteta.

2.5. Učenje putem korištenja IKT-a

Jedna od funkcija IKT-a koju smo spomenuli ranije jest obrazovna funkcija koja uključuje i razvoj čitanja, pisanja te vokabulara kod djece. Ona u ovome slučaju ima svoje i pozitivne i negativne posljedice. Wang, Lee i Ju (2018) u svojem istraživanju pokazuju kako je preko IKT-a moguće potaknuti interes djece za čitanjem, kao i povećati njihovu koncentraciju. Naime, oni ističu četiri tipa čitanja za djecu. Jedan tip su kratki *flash* videoisječci koji uključuju audio-vizualne informacije uključujući grafičke slike, glasove, glazbu, animacije i tekst. Drugi tip je e-knjiga koja može uključivati okretanje stranica, crtanje stranica i sl. Treći tip uključuje kombinaciju tehnologije s tradicionalnom tiskanom knjigom, prezentirajući djeci tako 3D virtualne objekte preko IKT-a. Konačno, četvrti tip je tradicionalna tiskana knjiga. Istraživanje je pokazalo kako samo *flash* animacije mogu značajno povećati interes za čitanjem kao i koncentraciju u isto vrijeme. Međutim, visoka razina interakcije preko sučelja može stvoriti manju koncentraciju djece za čitanjem stoga je potrebno stvoriti digitalni sadržaj s adekvatnom razinom interakcije za djecu (Wang, Lee i Ju, 2018).

Spitzer (2018) spominje današnju popularnost e-knjiga, no tvrdi da kod njih treba biti oprezan, osobito kod male djece. Naime, pokretne slike i snimljeni tekstovi djecu mogu poticati na čitanje, no može ih i odvratiti od čitanja. S tim se zaključkom slaže i American Academy of Pediatrics (2016) te navode kako čitanje knjiga za djecu preko IKT-a može smanjiti razumijevanje sadržaja kod djece jer vizualni efekti odvrćaju pažnju. Stoga tvrde kako roditelji moraju biti upućeni na interakciju s djecom tijekom čitanja knjiga preko IKT-a.

Sukladno tome, Chiong i sur. (2012) tvrde kako bi visoka interaktivnost poboljšanih e-knjiga mogla negativno utjecati na sposobnost prisjećanja priče kod djece u dobi od 3 do 6 godina.

Spitzer (2018) upozorava kako se mogućnost digitalizacije pisanja kod djece u najranijoj dobi može negativno odraziti na buduću sposobnost čitanja i pisanja. Primjerice, kada se slova uče tipkanjem na tipkovnici u odnosu na učenje pisanja olovkom, dolazi do lošijih rezultata u prepoznavanju slova. Razlog tome jest što djeca vlastitim pisanjem slova stvaraju aktivni odnos prema objektu proučavanja, pri čemu je i učenje učinkovitije. Također, djeca tako stvaraju „motoričke tragove pamćenja, koji se aktiviraju pri opažanju slova i olakšavaju prepoznavanje slova u njihovim vizualnim pojavnim slikama“ (Spitzer, 2018: 174).

Djeca koja imaju vlastiti IKT bilo koje vrste na raspolaganju, više su izložena utjecaju medijskoga sadržaja, kao i nekontroliranom praćenju istoga. Takva djeca puno manje čitaju tijekom dana što u konačnici utječe na kognitivni razvoj i pismenost, s čime se slaže i Barr (2008)⁵.

2.6. Društvenost i dječja igra

Kao što je spomenuto ranije, dječja je igra vrlo važna, osobito u predškolskoj dobi. Tijekom dječje igre djeca razvijaju i koriste se maštom koja doprinosi pozitivnome razvoju djeteta te uključuje i razvoj empatije, utječe na kognitivni i socijalni razvoj te omogućava bolju koncentraciju. Kroz igru djeca maštaju te tako stvaraju svijet u kojemu iznose svoje ideje, zamisli te time pokušavaju nadići neposrednu okolinu u kojoj se nalaze zamišljajući da doživljavaju drugu stvarnost, a ideje za igru dobivaju kroz događaje u svome životu, priče koje čuju, ali i kroz medije (van der Voort i Valkenburg, 1994). S ovim se tvrdnjama slaže i Berk (2008) koja se poziva na Piageta čije je mišljenje bilo da igra zamišljanja djeci omogućava uvježbavanje i jačanje novih predodžbenih shema koju djeca dobivaju tijekom igre pretvaranja i glumljenja. Berk (2008) također navodi da u sociodramskoj igri djeca doživljavaju interakcije koje su dugotrajnije, a djetetova uključenost u njih je veća.

Djeci je potrebno da samostalno istražuju svoju okolinu i koriste svoje tijelo, a prema American Academy of Pediatrics (2019) djeca trebaju koristiti ruke za istraživanje i manipuliranje kako bi ojačala područja u mozgu nužna za specijalno i matematičko učenje. Berk (2008) navodi kako djeca između 2. i 3. godine počinju brojiti što je u početku nespretno, no s vremenom postaje preciznije. U 4. godini rješavaju jednostavne matematičke

⁵ Razumljivo je da se ovo poglavlje odnosi na stariju predškolsku djecu čiji je kognitivni razvoj veći te imaju mogućnost naučiti osnove čitanja i pisanja prije polaska u školu.

probleme, a između 4. i 5. godine počinju shvaćati načelo da posljednji broj govori o tome koliko je elemenata u jednome skupu. Također, tijekom dječje igre s elektroničkim igračkama, interakcija s roditeljima je manja, kao i manje riječi usmjerenih na sadržaj igre, što potvrđuje i Spitzer (2018) navodeći kako ekranski mediji, poput igračih konzula, računala, televizije i sl., ugrožavaju sposobnost uživljanja, kao i socijalne vještine kod djece.

Dječja igra, naime, može imati i neke vanjske čimbenike koji ometaju tijek same igre. Van der Voort i Valkenburg (1994) usmjeravaju se na televiziju te navode kako putem televizije djeca mogu dobiti ideje za daljnju igru, ali i da postoji nekoliko posljedica. Jedna od njih je zamjena dječje igre gledanjem televizije, zatim pasivnost koju autori objašnjavaju na način da televizija djecu čini lijnim procesorima jer se ne mogu aktivno uključiti u maštovite aktivnosti. Kao jedna od posljedica uzimaju se i televizijske slike koje se brzo kreću tako da dijete nema vremena za razmišljanje, a samim time gledanje televizije pretjerano stimulira djecu pri čemu mogu postati hiperaktivna i impulzivna, što je u suprotnosti s onime što je potrebno za dječju igru.

Također, gledanje televizije može dovesti i do anksioznosti u smislu da se djeca putem nekih programa mogu uplašiti i time omesti njihovu maštovitu aktivnost. Autori su ove navode potvrdili i svojim eksperimentalnim istraživanjem u kojemu su zaključili da samo određeni tip programa potiče dječju imaginativnu igru, a to su dječji programi koji su specifično dizajnirani za to. S druge strane, zaključak je istraživanja kako televizija vodi smanjenju dječje igre i maštovitosti (van der Voort i Valkenburg, 1994).

2.7. Imitacija i pojava nasilnog ponašanja

Prema socijalnoj teoriji učenja koju je razvio Bandura⁶, djeca uče promatrajući odrasle oko sebe. Djeca tako mogu naučiti ponašanja, posljedice svojih djelovanja, ali i procijeniti mogu li uopće djelovati na određeni način. Odluka o tome želimo li imitirati neko ponašanje ili ne ovisi i o nekoliko čimbenika. Jedan od njih je uspješnost izvođenja određenoga ponašanja, zatim nalazimo li se u relevantnoj sličnoj situaciji ili imamo razlog, odnosno motivaciju misliti da bi bilo dobro imitirati. Prema tome, ova je teorija glavna paradigma za istraživanje utjecaja likova koju djeca vide na IKT-u na njihovo prosocijalno ponašanje (Mares, Palmer i Sullivan, 2008). Autori također tvrde kako bi prema ovoj teoriji sadržaj koji se nudi djeci trebao biti pozitivan, s likovima koji prikazuju pozitivno ponašanje te budu

⁶Bandura u svojoj teoriji učenja navodi kako djeca putem modeliranja usvajaju moralne reakcije, tj. prikladno ponašanje. Na taj način djeca usvoje, primjerice, kako dijeliti stvari, govoriti istinu, dakako pod uvjetom da se roditelji ponašaju prosocijalno (Berk, 2008).

nagrađeni za svoje djelovanje. Međutim, potrebno je i uočavati kako djeca interpretiraju i pamte takav sadržaj (Mares, Palmer i Sullivan, 2008).

Andelić, Čekerevac i Dragović (2014) potvrđuju da roditelji trebaju biti prisutni pri djetetovome korištenju IKT-a te se aktivno uključiti u izbor odgovarajućih sadržaja, a koji ne uključuju nasilje, ubojstva, ucjene, pornografiju i slične sadržaje iz kojih dijete može naučiti negativno ponašanje. Također, navode i kako računala ne razvijaju dječju maštu, već dobivaju samo pripremljena rješenja koja djetetu koči duhovni ili emocionalni razvoj.

Calvert (2015) tvrdi kako se najviše nasilja javlja preko video igara te da izloženost nasilnim sadržajima povećava agresivnost kod djece i antisocijalno ponašanje zbog uzbuđenja koje se javlja tijekom igre, socijalnoga učenja i agresivnih odgovora dobivenima u video igri. Takav način igre vodi razvoju agresivnih shema kod djeteta koje se mogu kasnije i povećati. Usporedno s time, Spitzer (2018) navodi kako je pri jednome eksperimentu gdje su ispitanici igrali nasilnu računalnu igru, svađu koja se dogodila kraj njih nisu ni zamijetili ili je nisu doživjeli dovoljno ozbiljno. Dakle, eksperiment je pokazao kako digitalno doživljena scena nasilja zamagljuje događaje koji se odvijaju u stvarnome životu.

2.8. Razvoj kompetencija kod djece korištenjem IKT-a

Lepičnik Vodopivec i Samec (2012) navode kako se uporabom IKT-a mogu potaknuti dječje sposobnosti ili kompetencije koje omogućavaju da djeca uspješno funkcioniraju u društvu digitalizacije. Prema McPake i sur. (2005) postoje tri kategorije IKT kompetencija – tehnološke, kulturološke i digitalne. Unatoč tome što djeca prije polaska u školu stječu osnove tih kompetencija, one variraju od djeteta do djeteta. Međutim, da bi dijete bilo tehnološki kompetentno, ono mora znati koristiti osnovne funkcije IKT uređaja, kao i ostale operacije nužne za željenu IKT aktivnost, poput paljenja i gašenja uređaja, utipkavanja broja u mobitel ili uključivanja igrice.

Korištenjem IKT-a djeca stječu i kulturološke kompetencije koje najčešće uključuju razumijevanje raznih IKT uloga u društvu i mogućnost korištenja IKT-a za razne socijalne i kulturološke svrhe. Da bi se ove uloge i razumjele, one najčešće moraju biti izvedene iz iskustva kod kuće, iz vrtića, ali i okoline. Ta iskustva suočavaju djecu s komunikativnom ulogom, kao primjerice komunikacija telefonom, radnom ulogom promatrajući odrasle kako koriste IKT, ekspresivnom ulogom putem obiteljskih događaja te zabavnom ulogom korištenjem raznih uređaja za slušanje pjesama, plesanje i pjevanje (Lepičnik Vodopivec i Samec, 2012). No, uzevši u obzir komunikaciju telefonom, koja podrazumijeva i video-pozive

preko raznih aplikacija (Skype, FaceTime, Whatsapp, Viber), American Academy of Pediatrics (2016) naglašava kako je nužna prisutnost roditelja tijekom razgovora kako bi se mlađoj djeci objasnilo što zapravo vide.

Lepičnik Vodopivec i Samec (2012) dalje tvrde kako je najveći utjecaj IKT-a na razvoj djeteta vidljiv u području pismenosti (korištenje računala koje povećava pismenost jer zahtijeva korištenje alfabetskog sučelja: tipkovnice, koju dijete treba poznati da bi koristilo računalo), u području brojeva i indirektno u razvoju komunikacijskih, muzičkih i meta-kognitivnih kompetencija (učenje kako slušati muziku, slijeđenje uputa i povećanje pažnje). Uz dvije navedene kompetencije, djeca mogu razviti i digitalne kompetencije u smislu razumijevanja značenja života u digitaliziranome društvu, motoričke, ali i jezične kompetencije, no u manjemu stupnju nego prethodno navedene (Lepičnik Vodopivec i Samec, 2012). Vrkić Dimić (2014) sukladno tome tvrdi kako djeca postižu vještine i kompetencije samostalno, ali i kroz interakciju s popularnom kulturom, dok Vekić-Kljaić (2016) navodi kako je IKT preuzeo svakodnevne aktivnosti djece, ali i roditelja te kako odgajatelji moraju imati iskustva jezika, pismenosti i digitalne tehnologije kako bi mogla graditi zanimljive aktivnosti za današnju djecu.

2.9. Mišljenja i stavovi roditelja prema IKT-u

Roditelji i odgajatelji bitni su u razvoju djeteta, kao i u tome da postavljaju djetetu pravila i kontroliraju njihovo ponašanje i sadržaj koji prate na IKT-u. Ova su mišljenja podijeljena među roditeljima te je provedeno nekoliko istraživanja na tu temu. Istraživanje koje su proveli Lepičnik Vodopivec i Samec (2012) pokazalo je kako roditelji smatraju da IKT najviše razvija kompetencije učenja, dok su s druge strane uvjereni da uporabom IKT-a djeca najmanje razvijaju društvene kompetencije, u smislu asocijalnoga ponašanja.

Anđelić, Čekerevac i Dragović (2014) proveli su istraživanje kojim su prikupili mišljenja roditelja i odgojitelja o upotrebi računala kod predškolske djece. Rezultati su pokazali kako 27% roditelja smatra da se djeci ne smije dopustiti korištenje računala prije polaska u školu, dok 23% smatra kako je dob od 6 godina pogodna za prvu uporabu računala. S druge strane, 42% odgojitelja smatra da je dob od 6 godina najbolje vrijeme za upoznavanje djece s računalom, a 25% da se ne smije koristiti prije polaska u školu. I roditelji i odgojitelji slažu se da je za predškolsku djecu jedan sat dovoljan za korištenje računala. Međutim, mišljenja roditelja o korištenju interneta su podijeljena te 74% smatra da ono nije primjereno,

a 25% smatra kako je dopušteno, no uz prisutnost roditelja (Anđelić, Čekerevac i Dragović, 2014).

Mikelić Preradović, Lešin i Šagud (2016) u svojem istraživanju ispitivali su roditelje predškolske djece o uvođenju digitalne pismenosti u vrtiće kao dio obrazovnoga programa. Nešto više od 84% roditelja podržalo je takav način učenja. Također, roditelji unatoč potencijalnim opasnostima korištenja IKT u ranome djetinjstvu, smatraju da bi djeca trebala steći vještine i naučiti kako koristiti tu vrstu tehnologije. Zanimljiv je podatak o tome da su roditelji svjesni negativnih učinaka upotrebe računala na djecu i dječju igru, bavljenje sportom i tjelesnim aktivnostima, no većina ih to negira kao i negativan utjecaj računala na njihovu djecu.

McPake i sur. (2005) u svome istraživanju dotiču se teme obrazovanja roditelja i korištenja IKT-a. Naime, roditelji nepovoljnoga položaja i slabijega obrazovnog statusa, rijetko su koristili IKT ili su bili slabo zainteresirani. S druge strane, obrazovaniji roditelji imaju veću i dugotrajniju interakciju s IKT-om te samim time u mogućnosti su djecu naučiti razne IKT stvari. Istraživanje je pokazalo kako obrazovni status roditelja, kao i korištenje IKT-a kod kuće, ima utjecaj i na njihovu djecu. Primjerice, roditelji slabijega obrazovnog statusa isključili su internet iz računala jer ga nisu znali koristiti niti su znali tko bi im u tome slučaju mogao pomoći. S druge strane, obrazovaniji roditelji imali su bolje iskustvo i poneke specijalizirane računalne vještine pa je primjerice, jedan otac koji je arhitekt po struci instalirao program s osnovnim računalno potpomognutim dizajnom te je svojeg četverogodišnjeg sina naučio koristiti taj program. Također, neki drugi roditelji koji su kompetentni u korištenju interneta poticali su svoju djecu da sudjeluju u aktivnostima na internetu.

3. Metodologija

3.1. Problem istraživanja

Problem ovoga istraživanja odnosi se na mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju IKT-a na razvoj djeteta.

3.2. Cilj istraživanja

S obzirom na specifične karakteristike razvoja djeteta predškolske dobi od 2. do 6./7. godine, cilj ovoga istraživanja jest ispitati mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju IKT-a na razvoj djece na općoj razini (načelna perspektiva), ali i na razini djeteta (osobna perspektiva).

3.3. Zadaci istraživanja

Sukladno cilju istraživanja, provedeno je istraživanje temeljem anketnoga ispitivanja, a kojim su se ispitivala mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece te su postavljeni sljedeći zadaci istraživanja:

1. ispitati razloge dječje uporabe IKT-a;
2. ispitati relativne čestine dječje uporabe IKT-a (aktivno/pasivno, kontrolirano/nekontrolirano, aktivnost roditelja tijekom korištenja, upućenost djece na korištenje IKT-a od strane roditelja);
3. utvrditi mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj (emocionalne, tjelesne, kognitivne i društvene posljedice);
4. saznati neposredna iskustva roditelja o zapaženim posljedicama uporabe IKT-a na njihovu djecu

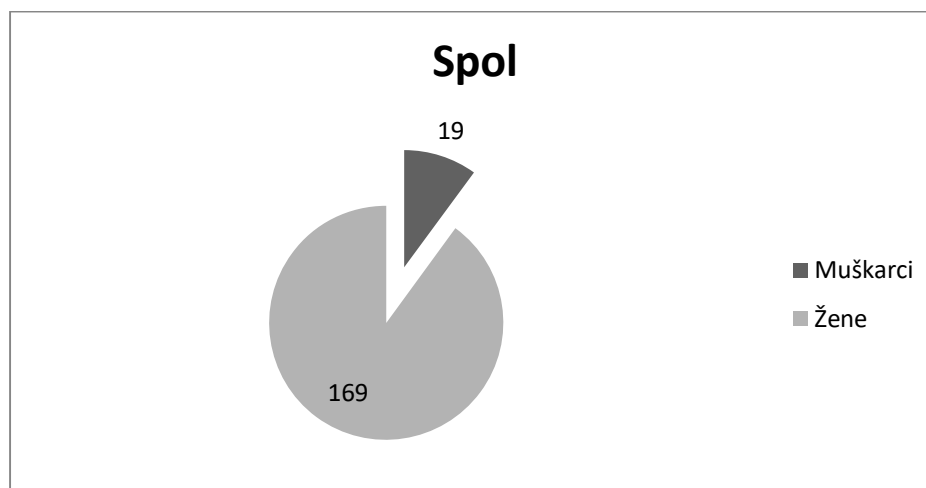
te utvrditi postoje li razlike među odgovorima ispitanika temeljem njihove dobi, stupnja obrazovanja te dobi starijega predškolskog djeteta (u slučaju da je unutar obitelji više djece predškolske dobi).

3.4. Metoda i instrument istraživanja

Metoda ovoga istraživanja je anketiranje, pri čemu je konstruiran upitnik (*Prilog 1.*) koji je originalno osmišljen za ovo istraživanje. Upitnik je činilo ukupno 15 pitanja. Uvodnim su se pitanjima prikupljali opći podaci vezani uz nezavisne varijable, zatim je slijedio niz pitanja u kojima je zadatak bio odabrati jedan od pet ponuđenih stupnjeva Likertove skale koji su odražavali čestine ili stupnjeve slaganja s određenim tvrdnjama („Nikada“, „Rijetko“, „Ponekad“, „Često“, „Uvijek“/“U potpunosti se ne slažem“, „Ne slažem se“, „Niti se ne slažem, niti se slažem“, „Slažem se“, „U potpunosti se slažem“). Jedno pitanje zatvorenoga tipa kojim se ispitivalo posjedovanje uređaja IKT-a nudilo je odgovore DA-NE ispitanicima na odabir, a u jednome pitanju usmjerenome na vrijeme provedeno u aktivnome bavljenju IKT-om ispitanici su birali između 3 ponuđena odgovora a), b) i c).

3.5. Ispitanici istraživanja

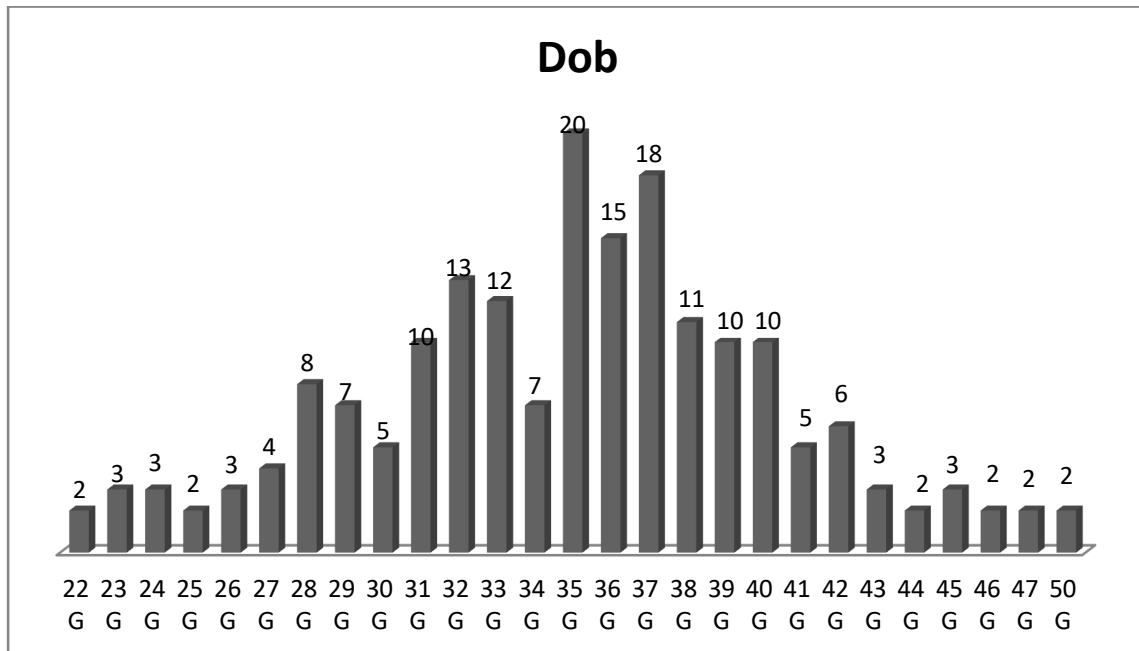
U istraživanju je sudjelovalo 188 roditelja predškolske djece, odabranih namjernim uzorkom. Upitnik je podijeljen na dva načina: u tiskanom obliku te online. Online anketa provodila se na društvenim mrežama neprobabilističkom metodom snježne grude kako bi se došlo do što više ispitanika te je postavljena u Facebook grupi Sveučilište u Zadru (studenti). Anketa u tiskanome obliku podijeljena je preko odgajateljice u dječjem vrtiću.

Slika 1. Struktura ispitanika s obzirom na spol (*f*)

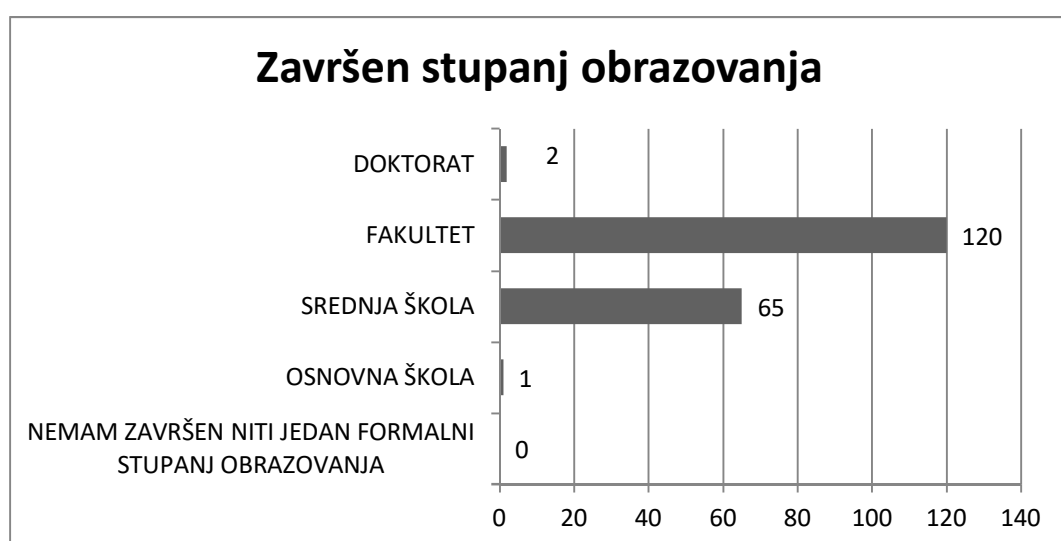
Slika 1. prikazuje strukturu ispitanika s obzirom na spol iz čega je vidljivo da većinu ispitanika čine žene $f=169$ (89.89%) te samo 10.11% muškaraca ($f=19$). Ovaj omjer ispitanika u kojemu prevladavaju žene može se interpretirati time da majke češće vode djecu u vrtiće, a i

češće dolaze po njih, kao i time da su pristupačnije za ispunjavanje online anketa. Jedan od mogućih objašnjenja neravnomjerne spolne distribucije je i u dominaciji ženskih studentica na Sveučilištu s obzirom na to da je ujedno i nastavničko sveučilište.

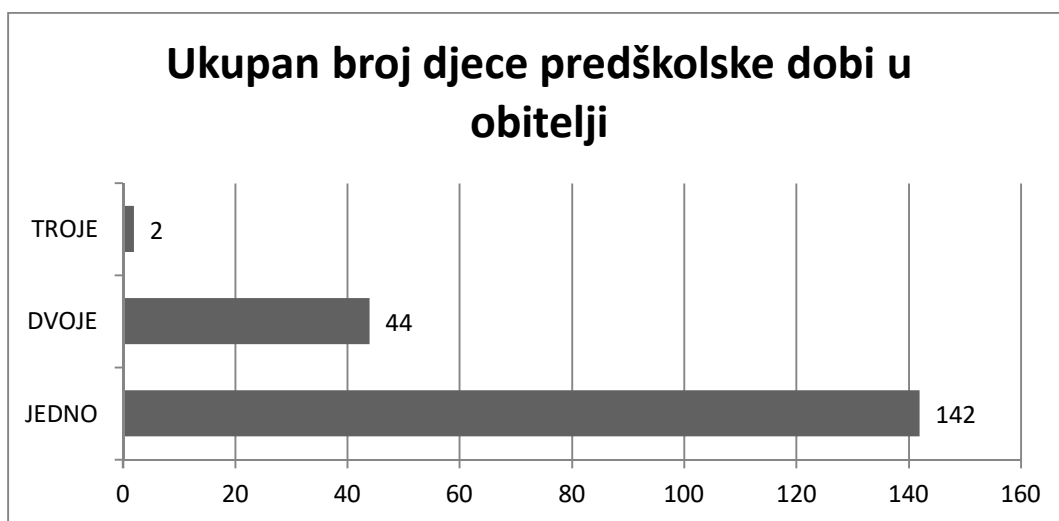
Slika 2. Struktura ispitanika s obzirom na dob (f)

Iz Slike 2. vidljivo je kako je najveći broj ispitanika u dobi od 35 godina (10,64%), a slijede ispitanici u dobi od 37 godina (9,57%), 36 godina (7,98%). Najveći je postotak ispitanika, dakle, između 30 i 40 godina života dok su ispitanici ispod 30 i iznad 40 godina u nešto manjem postotku.

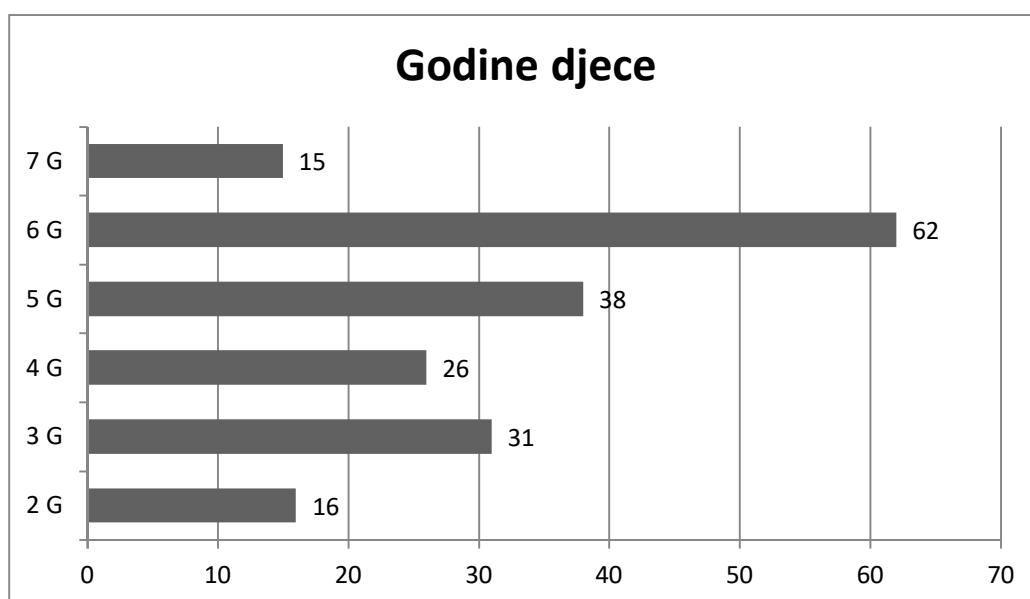
Slika 3. Struktura ispitanika prema završenom stupnju obrazovanja (f)

Slika 3. prikazuje kako je najviše ispitanika sa završenim fakultetom (63,83%) iza čega slijede ispitanici sa završenom srednjom školom (34,57%). Samo jedan ispitanik ima završenu osnovnu školu te je dvoje ispitanika s doktoratom.

Slika 4. Struktura ispitanika s obzirom na ukupan broj djece predškolske dobi u obitelji (f)

Na *Slici 4.* prikazan je ukupan broj djece predškolske dobi u obitelji, pri čemu najviše roditelja ima jedno dijete predškolske dobi (75,53%), zatim dvoje djece (23,40%) te troje djece (1,07%). U slučajevima gdje su roditelji iskazivali da imaju dvoje ili troje djece predškolske dobi, pratila se dob starijeg djeteta, koji postotak prikazuje *Slika 5.*

Slika 5. Postotak predškolske djece prema njihovoj dobi (f)

Slika 5. upućuje na to da su se odgovori ispitanika najviše odnosili na djecu u dobi od 6 godina (32,98%), 5 godina (20,21%), 3 godine (16,49%) te 4 godine (13,83%). Nešto manji postotak odgovora odnosi se na djecu u dobi od 2 godine (8,51%) i 7 godina (7,98%).

3.6. Postupak istraživanja

Istraživanje putem online ankete teklo je bez poteškoća pri čemu je anketu riješilo 106 ispitanika od kojih je u obradu ušlo njih 99 zbog nevažjećih odgovora po pitanju godina djeteta. Tiskanih anketa podijeljeno je 150 preko odgajateljice u dječjem vrtiću, od kojih je prikupljeno njih 110, dok ih je u završnu obradu ušlo 89 (pojedine su ankete anulirane iz daljnje obrade podataka zbog njihove djelomične popunjenosti).

3.7. Vrijeme i mjesto istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom svibnja i lipnja 2019. godine na skupini od 188 roditelja u dječjem vrtiću „Tratinčica“ u Koprivnici te preko društvene mreže Facebook.

3.8. Obrada podataka

Prilikom kvantitativne obrade podataka, prikupljeni podatci obrađivali su se u Microsoft Excel 2010 programu gdje su se dobiveni podatci grupirali te se izdvajali opcijom filtriranja prema nezavisnim varijablama: dob roditelja, završen stupanj obrazovanja roditelja te dob starijega predškolskog djeteta (u slučaju da je unutar obitelji više djece predškolske dobi). Svi dobiveni rezultati prikazani su tablično na razini osnovne deskriptivne statistike s navedenim podacima o frekvencijama (f), aritmetičkim sredinama odgovora (M) i standardnim devijacijama (SD).

4. Analiza i interpretacija rezultata istraživanja

Analiza i interpretacija koja slijedi u nastavku vršena je temeljem prethodno postavljenih zadataka.

4.1. Razlozi dječje uporabe IKT-a

Prvi zadatak ovoga istraživanja odnosio se na razloge dječje uporabe IKT-a, a *Tablica 1.* prikazuje ukupnu relativnu čestinu svrha korištenja IKT-a kod djece.

Tablica 1. Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece

Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M	SD
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa	1	19	56	107	5	3.50	0.73
Igranje igara	67	36	42	37	6	2.35	1.24
Slušanje glazbe	10	26	63	78	11	3.27	0.96
Korištenje obrazovnih softvera	56	51	64	17	/	2.22	0.98
Crtanje, bojanje	37	32	39	68	12	2.92	1.26
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	55	44	50	36	3	2.40	1.15
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	49	33	48	43	15	2.68	1.30
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	38	48	63	35	4	2.56	1.07

Istraživanje je pokazalo kako je najčešća svrha korištenja gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa ($M=3.50$, $SD=0.73$), a slijedi je slušanje glazbe ($M=3.27$, $SD=0.96$). Najmanje zastupljena svrha korištenja je korištenje obrazovnih softvera ($M=2.22$, $SD=0.98$) te komuniciranje preko videopoziva ili društvenih mreža ($M=2.40$, $SD=1.15$).

S obzirom na to da se prva nezavisna varijabla odnosila na dob roditelja, koji je u ovome istraživanju u rasponu od 22 do 50 godina, radi lakše statističke obrade ispitanici su podijeljeni u tri dobne kategorije. U prvu kategoriju pripadaju ispitanici u dobi od 22 do 30 godina života (19,68%), u drugu kategoriju ispitanici u dobi od 31 do 40 godina (67,02%) te u posljednju ispitanici u dobi od 41 do 50 godina (13,30%).

Tablica 2. Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30						
Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₂₂₋₃₀	SD ₂₂₋₃₀
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	/	5	13	16	2	3.43	0.80
Igranje igara	10	12	5	9	/	2.38	1.14
Slušanje glazbe	3	6	9	16	2	3.24	1.06
Korištenje obrazovnih softvera	12	12	10	2	/	2.11	0.97
Crtanje, bojanje	7	5	8	8	8	3.16	1.42
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	7	7	10	10	2	2.84	1.21
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	13	4	8	6	5	2.62	1.46
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	12	8	7	9	/	2.41	1.21
Dob roditelja	31-40						
Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₃₁₋₄₀	SD ₃₁₋₄₀
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	/	12	37	75	2	3.53	0.69
Igranje igara	53	18	26	24	5	2.29	1.30
Slušanje glazbe	5	14	51	47	9	3.33	0.91
Korištenje obrazovnih softvera	41	28	46	11	/	2.21	1.00
Crtanje, bojanje	24	23	26	40	13	2.96	1.30
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	40	32	33	20	1	2.29	1.10
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	29	26	32	31	8	2.71	1.25
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	23	35	45	20	3	2.56	1.04
Dob roditelja	41-50						
Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	1	2	6	15	1	3.63	0.71
Igranje igara	5	6	10	4	/	2.52	1.00
Slušanje glazbe	2	6	3	14	/	3.16	1.07
Korištenje obrazovnih softvera	3	9	10	3	/	2.52	0.87
Crtanje, bojanje	6	4	5	9	1	2.80	1.29
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	8	5	7	5	/	2.36	1.15
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	7	3	7	6	2	2.72	1.34
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	4	5	11	5	/	2.68	0.99

Prema određenim kategorijama, rezultati istraživanja su pokazali kako nema izražajne razlike u odgovorima prema dobi roditelja. Naime, roditelji u dobi od 22-30 godina (Tablica 2.) izjašnjavali su se kako njihova djeca najviše koriste IKT za gledanje slika te crtanih i animiranih filmova, odnosno videa (M=3.43, SD=0.80), za slušanje glazbe (M=3.24, SD=1.06) te crtanje i bojanje (M=3.16, SD=1.42). Nešto manje odgovora odnosilo se na komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža (M=2.84, SD=1.21), prikupljanje

informacija o nečemu što ga/ju zanima ($M=2.62$, $SD=1.46$), gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova ($M=2.41$, $SD=1.21$) te igranje igara ($M=2.38$, $D=1.14$). Najmanji broj odgovora roditelja odnosio se na korištenje obrazovnih softvera ($M=2.11$, $SD=0.97$).

Rezultati koji su dobiveni prema dobi roditelja 31-40 godina pokazuju slične rezultate prema kojima je najčešća svrha korištenja IKT-a gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa ($M=3.53$, $SD=0.69$), zatim slušanje glazbe ($M=3.33$, $SD=0.91$) te crtanje i bojanje ($M=2.96$, $SD=1.30$). Najmanje zastupljena svrha je također korištenje obrazovnih softvera ($M=2.21$, $SD=1.00$) te komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža ($M=2.29$, $SD=1.10$). U dobnoj skupini roditelja 41-50 najčešće svrhe ostaju iste, dok je razlika vidljiva u najrjeđoj svrsi korištenja IKT-a, a to je u ovome slučaju komuniciranje preko videopoziva ($M=2.36$, $SD=1.15$). Prema dobivenim rezultatima ovim istraživanjem u odnosu na dob roditelja, najčešći razlozi za korištenje IKT-a tiču se zabave, a tek onda, u bitno manjem postotku za obrazovne svrhe.

Druga nezavisna varijabla odnosila se na stupnjeve obrazovanja roditelja koji su kategorizirani u dvije kategorije: ispitanici s najviše završenom srednjom školom (34,57%) te ispitanici s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem (65,43%) u koji se ubraja i doktorat zbog malog broja ispitanika.

Tablica 3. Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola						M _{sš}	SD _{sš}
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)			
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	/	7	18	39	1	3.52	0.71	
Igranje igara	14	13	16	19	3	2.75	1.23	
Slušanje glazbe	3	9	22	29	2	3.29	0.91	
Korištenje obrazovnih softvera	20	16	18	11	/	2.29	1.07	
Crtanje, bojanje	7	7	16	23	12	3.40	1.22	
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	15	17	16	14	3	2.58	1.20	
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	17	8	13	18	9	2.91	1.42	
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	11	14	25	13	2	2.71	1.07	

Obrazovni stupanj roditelja	Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje						
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _F	SD _F
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa	1	12	38	68	4	3.50	0.75
Igranje igara	53	23	26	18	3	2.15	1.20
Slušanje glazbe	7	17	42	48	9	3.28	0.99
Korištenje obrazovnih softvera	36	33	47	7	/	2.20	0.93
Crtanje, bojanje	30	25	23	35	10	2.76	1.32
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	40	27	34	22	/	2.31	1.11
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	32	25	35	25	6	2.58	1.21
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	27	34	38	22	2	2.50	1.07

S obzirom na određene kategorije i odgovore ispitanika, ispitanici s najviše završenom srednjom školom (*Tablica 3.*) navodili su kako je najčešća svrha dječje uporabe IKT-a gledanje slika te crtanih i animiranih filmova, odnosno videa (M=3.52, SD=0.71), crtanje i bojanje (M=3.40, SD=1.22) te slušanje glazbe (M=3.29, D=0.91). Nešto manji postotak odgovora odnosio se na prikupljanje informacija (M=2.91, SD=1.42), igranje igara (M=2.75, SD=1.23), gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa, odnosno filmova (M=2.71, SD=1.07) te komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža (M=2.58, SD=1.20). Korištenje obrazovnih softvera najmanje je zastupljena svrha korištenja IKT-a kod djece (M=2.29, SD=1.07).

U drugom dijelu *Tablice 3.* prikazani su rezultati ispitanika s minimalno fakultetskim obrazovanjem. Istraživanje je pokazalo kako je najčešća svrha korištenja IKT-a kod njihove djece također gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa (M=3.50, SD= 0.75) i slušanje glazbe (M=3.28, SD=0.99), a kojih slijede crtanje i bojanje (M=2.76, SD=1.32), prikupljanje informacija (M=2.58, SD=1.21), gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih filmove/ videa (M=2.50, SD=1.07) te komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža (M=2.31, SD=1.11) Najmanje zastupljena svrha korištenja je igranje igara (M=2.15, SD=1.20) te korištenje obrazovnih softvera (M=2.20, SD=0.93).

Prema dobivenim rezultatima, vidljivo je kako su odgovori ispitanika vrlo slični te da je najčešća svrha korištenja IKT-a kod djece gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa, dok se najmanje zastupljena svrha korištenja tiče obrazovnih softvera. Razlika je vidljiva kod kategorije „Igranje igara“ koju roditelji s najviše završenom srednjom školom označuju kao češćom, nego roditelji s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem. Može se zaključiti kako nema izražene razlike u obrazovnome stupnju roditelja pri odabiru medijskoga sadržaja kojeg djeca prate, već da se većini djece najčešća svrha korištenja tiče

zabavne funkcije IKT-a, a najmanje one obrazovne, dok je integracijska funkcija koja se odnosi na komunikaciju s drugima srednje zastupljena.

Budući da se 26,59% ispitanika izjasnilo kako ima samo jedno dijete, dok preostalih 73,41% ima dvoje ili više djece, potrebno je bilo kategorizirati i dob djece, s obzirom na to da je za istraživanje bila relevantnija dob starijega djeteta predškolske dobi, u slučaju ako ih je u obitelji više od dvoje. Stoga se dob djece kategorizirala u dvije kategorije: djeca 2-4 godine te djeca 5-7 godina. Razlog zbog kojega je ovaj raspon godina korišten za kategorizaciju dobi tiče se kognitivnoga razvoja prema kojemu djeca od 4. godine počinju shvaćati razliku između mašte i stvarnosti, pažnja se poboljšava, kao i njihovo pamćenje te razumiju složenije operacije nego djeca do 4. godine (Berk, 2008). Prema tome, starija djeca predškolske dobi trebala bi biti u mogućnosti shvatiti svrhu IKT-a te u skladu s njom vršiti selekciju medijskih sadržaja i aktivnosti.

Tablica 4. Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom dob djeteta

Dob djeteta	2-4						
Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₂₋₄	SD₂₋₄
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	/	8	22	39	4	3.53	0.77
Igranje igara	40	8	13	7	5	2.03	1.32
Slušanje glazbe	5	11	27	26	4	3.18	0.99
Korištenje obrazovnih softvera	30	21	16	6	/	1.97	0.99
Crtanje, bojanje	19	12	11	19	12	2.90	1.46
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	17	16	18	21	1	2.63	1.17
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	30	15	8	16	4	2.30	1.35
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	24	19	16	14	/	2.27	1.21
Dob djeteta	5-7						
Svrha korištenja IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₅₋₇	SD₅₋₇
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videoa	1	11	34	68	1	3.50	0.72
Igranje igara	27	28	29	30	1	2.57	1.14
Slušanje glazbe	5	17	36	52	5	3.30	0.93
Korištenje obrazovnih softvera	26	28	50	11	/	2.40	0.94
Crtanje, bojanje	18	20	28	39	10	3.03	1.22
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	38	28	32	15	2	2.26	1.11
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	19	18	40	27	11	2.94	1.21
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	15	29	47	21	3	2.72	0.99

Tatković i Ružić Baf (2011) u svojem istraživanju navode kako djeca najviše koriste računalo, odnosno IKT za obrazovne igre i crtanje. Ovo je istraživanje pokazalo kako su tri

najčešće svrhe korištenja IKT-a kod djece u dobi 2-4 godine gledanje slika i filmova/videa (M=3.53, SD=0.77), slušanje glazbe (M=3.18, SD=0.99) te crtanje i bojanje (M=2.90, SD=1.46). Razlog zbog kojega najmanje koriste IKT tiče se korištenja obrazovnih softvera (M=1.97, SD=0.99) što je u ovome slučaju razumljivo s obzirom na to da su djeca mlađa te nemaju još dovoljno razvijeno mišljenje i razumijevanje medijskih sadržaja i sadržaja na obrazovnim softverima.

Djeca u dobi 5-7 godina najčešće koriste IKT za gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/videa (M=3.50, SD=0.72), a zatim za slušanje glazbe (M=3.30, SD=0.93) te crtanje i bojanje (M=3.03, SD=1.22). Rjeđe koriste IKT za prikupljanje informacija (M=2.94, SD=1.21), gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih filmova/videa (M=2.72, SD=0.99), igranje igara (M=2.57, SD=1.14) te korištenje obrazovnih softvera (M=2.4, SD=0.94). Najmanje zastupljena svrha korištenja je komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža (M=2.26, SD=1.11), pri čemu je vidljiva razlika u odnosu na djecu u dobi 2-4 godine.

Naime, starija predškolska djeca zrelija su i mogu bolje shvatiti okolinu u kojoj žive te se ovo razdoblje može nazvati i svojevrsnom pripremom za školu. Stoga ne čudi podatak da djeca ove dobi više koriste obrazovne softvere nego mlađa predškolska djeca, jer njihovo mišljenje nije još dovoljno razvijeno. Prema tome, može se zaključiti kako je istraživanje pokazalo da je najizraženija razlika prema razlozima korištenja vidljiva u dobi djece i sadržaju koji prate na IKT-u.

4.2. Svakodnevno korištenje IKT-a kod djece

Drugi zadatak ovoga istraživanja odnosio se na svakodnevno korištenje IKT-a kod djece, njihovoga aktivnog, odnosno pasivnog korištenja, kontrole od strane roditelja te aktivnosti roditelja tijekom djetetova praćenja sadržaja na IKT-u, kao i situacija u kojima su djeca upućena na korištenje IKT-a od strane roditelja.

4.2.1. Aktivno korištenje IKT-a kod djece

Tablica 5. Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece

Aktivno korištenje IKT-a kod djece	<i>f</i>	%
Do 1 sat dnevno	95	50.53%
Od 1 do 3 sata dnevno	86	45.75%
Više od 3 sata dnevno	7	3.72%

Ukupna relativna čestina aktivnoga korištenja IKT-a kod djece, prikazana u Tablici 5., pokazuje kako nešto više od polovine djece predškolske dobi provodi do 1 sat dnevno (50.53%), a nešto manji postotak djece od 45.75% provodi od 1 do 3 sata dnevno koristeći IKT. Vrlo malen postotak od 3.72% djece pokazuje kako koriste IKT više od 3 sata dnevno.

Tablica 6. Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30		31-40		41-50	
Aktivno korištenje IKT-a kod djece	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Do 1 sat dnevno	21	11.17%	62	32.99%	12	6.38%
Od 1 do 3 sata dnevno	16	8.51%	59	31.38%	11	5.85%
Više od 3 sata dnevno	/	/	5	2.66%	2	1.06%

Što se tiče aktivnoga korištenja IKT-a kod djece u odnosu na dob roditelja, najviše se roditelja u dobi 22-30 izjasnilo da njihovo dijete koristi IKT do 1 sata dnevno (11.17%), a zatim 8.51% roditelja da njihovo dijete aktivno provodi na IKT-u od 1 do 3 sata dnevno. Niti jedan roditelj ove dobne skupine nije se izjasnio da dijete provodi više od 3 sata dnevno na IKT-u.

S obzirom na dob roditelja 31-40, iz Tablice 6. vidljivo je kako djeca najviše provode do 1 sat dnevno koristeći IKT (32.99%), zatim 1-3 sata dnevno (31.38%), dok tek 2.66% roditelja odgovara da njihovo dijete koristi IKT više od 3 sata dnevno. U dobi roditelja 41-50 6.38% roditelja izjašnjava se da njihovo dijete koristi IKT do 1 sat dnevno, 5.85% se izjasnilo za korištenje 1-3 sata dnevno te samo 1.06% roditelja navodi da je to više od 3 sata dnevno. Valja istaknuti razliku vidljivu kod kategorije „Više od 3 sata dnevno“ koju općenito odabire malen broj ispitanika, no zanimljivo je vidjeti kako je roditelji u dobi 22-30 uopće ne označavaju. Ova se razlika može argumentirati time da mlađi roditelji više kontroliraju i ograničavaju vremensku uporabu IKT-a kod djece.

Uzimajući u obzir da se mnogi autori (Barr, 2008; Spitzer, 2018; American Academy of Pediatrics, 2016) slažu da djeca iznad 2 godine trebaju imati ograničeno vrijeme korištenja od otprilike 1 do 2 sata dnevno, dobiveni su rezultati u skladu s teorijskom pretpostavkom. Također, istraživanje Anđelić, Čekerevac i Dragović (2014) pokazalo je kako se roditelji slažu da je za predškolsku djecu 1 sat dovoljan za korištenje IKT-a, što je u skladu s ovim istraživanjem.

Tablica 7. Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola		Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje	
	f	%	f	%
Aktivno korištenje IKT-a kod djece				
Do 1 sat dnevno	30	15.96	65	34.57
Od 1 do 3 sata dnevno	33	17.56	53	28.19
Više od 3 sata dnevno	2	1.06	5	2.66

S obzirom na obrazovni stupanj roditelja, iz Tablice 7. vidljivo je kako najviše djece roditelja s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem do 1 sat dnevno koristi IKT (34.57%) te od 1 do 3 sata dnevno (28.19%), dok je najmanji postotak roditelja (2.66%) odgovorio kako njihovo dijete koristi IKT više od 3 sata dnevno. Roditelji s najviše završenom srednjom školom izjašnjavali su se kako njihovo dijete provodi 1-3 sata dnevno koristeći IKT (17.56%), zatim do 1 sat dnevno (15.96%) te samo 1.06% roditelja navodi da njihovo dijete IKT koristi više od 3 sata dnevno.

Istraživanje je pokazalo kako najveći broj ispitanika ima najmanje završeno fakultetsko obrazovanje, stoga se dobiveni rezultati istraživanja slažu s teorijskom pretpostavkom i istraživanjem koje su proveli McPake i sur. (2005) prema kojem obrazovaniji roditelji i sami imaju bolje iskustvo s IKT-om te su kompetentniji u njegovom korištenju stoga i svoju djecu potiču na korištenje istoga. Stoga se jedan od zaključaka odnosi na to da je razlog najvećeg broja odgovora, kao i mala razlika od 6.38% između odgovora na tvrdnje „Do 1 sat dnevno“ i „Od 1 sata do 3 sata dnevno“, može povezati s time da su ovi roditelji obrazovaniji. S druge strane ispitanici s najviše završenom srednjom školom dopuštaju djeci da koriste IKT 1-3 sata dnevno što bi mogao biti pokazatelj da obrazovaniji roditelji više kontroliraju vrijeme koje djeca provode na IKT-u te da djeca provode više vremena na drugim aktivnostima.

Tablica 8. Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta

Dob djeteta	2-4		5-7	
	f	%	f	%
Aktivno korištenje IKT-a kod djece				
Do 1 sat dnevno	44	23.40	51	27.13
Od 1 do 3 sata dnevno	25	13.30	61	32.45
Više od 3 sata dnevno	4	2.13	3	1.59

S obzirom na dob djeteta predškolske dobi, u kategoriji dobi 2-4 godine, do 1 sata dnevno koristeći IKT odnosi se na 23.40% djece i 13.30% na 1-3 sata dnevno što je u skladu s upozorenjem brojnih autora (Barr, 2008; Spitzer, 2018; American Academy of Pediatrics,

2016) da je djeci ove dobi, osobito mlađe predškolske dobi, maksimalno 2 sata dnevno za korištenje IKT-a. Postotak od 2.13% djece u dobi 2-4 godine dnevno provodi više od 3 sata dnevno koristeći IKT što je za ovu dobnu granicu puno te se kosi s navedenim upozorenjem. S druge strane, veći broj djece u dobi je od 5 do 7 godina, stoga istraživanje pokazuje da 32.45% djece koristi 1-3 sata dnevno IKT te nešto manji postotak od 27.13% do jednog sata dnevno. Samo 1.59% od ukupno djece koristi IKT više od 3 sata dnevno.

4.2.2. Pasivno korištenje IKT-a kod djece

Barr (2008) i American Academy od Pediatrics (2016) navode kako djeca mogu biti i pasivno izložena korištenju IKT-a od strane odraslih. Naime, tijekom dječje igre, djeca mogu biti izložena pozadinskom korištenju IKT-a koje ometa njihov tijek igre, ali i pažnju i koncentraciju.

Tablica 9. Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece

Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M	SD
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	17	32	63	57	19	3.15	1.12
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	53	58	55	20	2	2.26	1.02
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	19	69	77	22	1	2.56	0.85
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	31	41	45	43	28	2.98	1.31
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	108	39	18	14	9	1.81	1.17
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	54	81	43	9	1	2.05	0.87
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	99	57	25	5	2	1.69	0.88

Ukupna relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece prikazana u *Tablici 9.* ukazuje na to kako su djeca najviše pasivno izložena televiziji prilikom igranja (M=3.15, SD=1.12) ili u slučaju da je TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana (M=2.98, SD=1.31). Najmanje su pasivno izložena računalu (M=1.81, SD=1.17) i korištenju virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana (M=1.69, SD=0.88).

Tablica 10. Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₂₂₋₃₀	SD₂₂₋₃₀
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	3	12	11	9	2	2.86	1.06
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	13	13	6	5	/	2.08	1.04
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	6	14	13	4	/	2.41	0.89
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	10	7	10	4	6	2.70	1.41
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	22	5	5	3	2	1.86	1.25
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	17	11	8	1	/	1.81	0.88
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	17	13	6	1	/	1.76	0.83
Dob roditelja	31-40						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₃₁₋₄₀	SD₃₁₋₄₀
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	13	17	44	38	14	3.18	1.13
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	37	39	37	11	2	2.22	1.02
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	13	46	53	13	1	2.55	0.84
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	20	29	26	31	20	3.02	1.33
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	77	26	7	11	5	1.74	1.15
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	32	59	28	6	1	2.09	0.86
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	69	37	15	3	2	1.67	0.89

Dob roditelja	41-50						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	2	3	8	10	2	3.28	1.06
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalo, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	3	6	12	4	/	2.68	0.90
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	/	9	11	5	/	2.84	0.75
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	2	5	9	8	2	3.20	1.00
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	9	8	6	/	2	2.12	1.17
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	5	11	7	2	/	2.24	0.88
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	13	7	4	1	/	1.72	0.89

Analizirajući dobivene rezultate (*Tablica 10.*), vidljivo je kako se djeca roditelja u dobnoj skupini 22-30 godina života najviše pasivno izlažu televiziji, što se može uočiti kod tvrdnje „Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.“ (M=2.86, D=1.06), „U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.“ (M=2.70, SD=1.41) te kod tvrdnje „Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.“ (M=2.41, SD=0.89). Preostale tvrdnje koji se odnose na IKT, a tiču se pasivne izloženosti u nešto su manjem postotku su računalo, korištenje interneta te korištenje virtualnih društvenih mreža. Što se tiče dobi roditelja 31-40, rezultati su gotovo isti pa su prema tome djeca najviše izložena televiziji tijekom dječje igre (M=3.18, SD=1.13), ali i televiziji kroz cijeli dan (M=3.02, SD=1.33), dok su najmanje izložena korištenju virtualnih društvenih mreža kod ukućana (M=1.67, SD=0.89). U trećoj kategoriji dobi roditelja, rezultati su kao i u prethodnih dviju kategorija, stoga se može zaključiti kako nema izražene razlike po pitanju dobi roditelja na pasivnu izloženost IKT-a kod djece. Najzastupljeniji uređaj IKT-a kojem su djeca najviše izložena je televizija, međutim istraživanje je pokazalo kako kod većine djece ono nije učestalo i stalno, što je u skladu s teorijskom pretpostavkom da televizija umanjuje dječju pažnju i koncentraciju tijekom igre kada je uključena u pozadini, iako ona nije primarno provjerena ovim istraživanjem (Barr, 2008).

Tablica 11. Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _{SS}	SD _{SS}
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	5	11	25	19	5	3.12	1.04
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	17	20	21	7	/	2.28	0.98
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	8	23	31	3	/	2.45	0.77
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	13	8	20	14	10	3.00	1.33
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	38	10	8	6	3	1.86	1.22
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	20	23	18	4	/	2.09	0.91
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	32	21	10	2	/	1.72	0.84
Obrazovni stupanj roditelja	Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _F	SD _F
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	12	21	38	38	14	3.17	1.14
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	36	38	34	13	2	2.24	1.04
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	11	46	46	19	1	2.62	0.88
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	18	33	25	29	18	2.97	1.30
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	70	29	10	8	6	1.79	1.15
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	34	58	25	5	1	2.03	0.85
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	67	36	15	3	2	1.67	0.90

S obzirom na obrazovni stupanj roditelja u obje kategorije djeca su najčešće pasivno izložena televiziji, a najmanje računalu i korištenju virtualnih društvenih mreža. Ovi rezultati slažu se s rezultatima prethodne analize s obzirom na dob roditelja, što pokazuje da između kategorije dobi i završenog stupnja obrazovanja roditelja nema razlike u odnosu na pasivnu izloženost IKT-a kod djece.

Tablica 12. Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom dob djeteta

Dob djeteta	2-4						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₂₋₄	SD ₂₋₄
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	3	15	29	21	5	3.14	0.96
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	23	27	14	8	1	2.14	1.03
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	11	32	24	6	/	2.34	0.84
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	16	18	17	13	9	2.74	1.32
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	54	8	6	4	1	1.49	0.96
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	26	33	10	3	1	1.90	0.88
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	41	20	9	1	2	1.67	0.94
Dob djeteta	5-7						
Pasivno korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₅₋₇	SD ₅₋₇
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	14	17	34	36	14	3.17	1.19
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	30	31	41	12	1	2.33	1.01
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	8	37	53	16	1	2.70	0.83
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	15	23	28	30	19	3.13	1.28
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	54	31	12	10	8	2.20	1.25
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	28	48	33	6	/	2.15	0.85
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	58	37	16	4	/	1.70	0.84

Po pitanju dobi djeteta, djeca u dobi 2-4 godine, ali i u dobi 5-7 godina najviše su pasivno izložena televiziji kao uređaju koji neposredno prati dječju igru. Istraživanje je tako pokazalo da je kod većine djece u dobi 2-4 godine televizor uključen ponekad ($M=3.14$, $SD=0.96$), kao i kod djece u dobi 5-7 godina ($M=3.17$, $SD=1.19$). Upravo stoga što bi djeca ove dobi trebala imati mirniju okolinu tijekom dječje igre, bilo samostalno ili u interakciji s odraslima i vršnjacima, roditelji bi trebali pripaziti na aktivnosti koje se događaju u pozadini, osobito ako se na televiziji prikazuju neprikladni sadržaji poput nasilnih najava filmova, reklama neprimjerenih djeci i sličnih televizijskih sadržaja koji bi mogli utjecati na pažnju i koncentraciju djece te implementaciju istih sadržaja u tijek dječje igre.

4.2.3. Kontrolirano korištenje IKT-a kod djece od strane roditelja

Roditelji ili bilo koja odrasla osoba trebala bi kontrolirati i usmjeravati sadržaj koji dijete koristi na IKT-u. Tatković i Ružić-Baf (2011) tvrde kako djeci treba biti omogućena adekvatna uporaba, ali i pravila korištenja kojima će se djeca usmjeriti na pravilno korištenje IKT-a. S obzirom na to da su negativne posljedice prekomjernoga i nekontroliranoga korištenja IKT-a kod djece ove dobi brojne, poput agresivnoga ponašanja, pretilosti, manjka tjelesne aktivnosti itd., vrlo je važno da je dječja uporaba pod kontrolom.

Tablica 13. Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece

Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M	SD
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	1	/	8	33	146	4.72	0.59
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	83	66	29	9	1	1.82	0.90
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	6	/	17	23	142	4.57	0.90
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	3	2	4	40	139	4.65	0.73
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	104	50	25	6	3	1.69	0.93
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	8	8	26	45	101	4.19	1.10
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	63	8	16	10	91	3.31	1.82
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	1	1	12	55	119	4.54	0.69
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	3	7	27	70	81	4.16	0.92

Rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazuju kako roditelji općenito iskazuju visoku kontrolu nad dječjom uporabom IKT-a. Prema tome, najviše roditelja se izjašnjava kako znaju što njihovo dijete radi na uređaju koji koristi ($M=4.72$, $SD=0.59$), kao i to da dijete prate aktivnost djeteta na IKT-u ($M=4.65$, $SD=0.73$). Roditelji se također izjašnjavaju da dijete prije korištenja IKT-a mora imati pristanak roditelja ($M=4.57$, $SD=0.90$) te da kontroliraju svoje dijete prilikom korištenja IKT-a ($M=4.54$, $SD=0.69$). Navode i kako njihovo dijete ne može koristiti IKT kada i koliko želi ($M=1.69$, $SD=0.93$) kao i to da dijete nema potpunu slobodu pri odabiru medijskoga sadržaja ($M=1.82$, $SD=0.90$).

Tablica 14. Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30						
Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₂₂₋₃₀	SD ₂₂₋₃₀
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	/	/	2	2	33	4.84	0,50
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	21	8	6	1	1	1.73	1,02
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	/	/	3	3	31	4.76	0,60
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	/	/	1	4	32	4.84	0,44
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	26	5	5	1	/	1.49	0,84
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	2	/	4	5	26	4.43	1,07
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	10	1	3	2	21	3.62	1,77
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	/	/	3	7	27	4.65	0,63
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	1	4	4	12	16	4.03	1,12
Dob roditelja	31-40						
Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₃₁₋₄₀	SD ₃₁₋₄₀
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	1	/	5	23	97	4.71	0.62
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	54	46	19	7	/	1.83	0.88
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	5	/	12	16	93	4.53	0.96
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	2	2	3	26	93	4.63	0.75
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	65	39	16	4	2	1.72	0.92
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	3	7	19	31	66	4.19	1.04
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	48	7	12	6	53	3.07	1.83
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	1	1	8	34	82	4.55	0.72
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	2	3	20	48	53	4.17	0.89

Dob roditelja	41-50						
Kontrola nad djecom	Nikada (<i>f</i>)	Rijetko (<i>f</i>)	Ponekad (<i>f</i>)	Često (<i>f</i>)	Uvijek (<i>f</i>)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	/	/	1	8	16	4.60	0.58
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	8	12	4	1	/	1.92	0.81
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	1	/	2	4	18	4.52	0.96
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	1	/	9	15	/	4.44	0.87
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	7	6	4	1	7	2.80	1.61
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	3	1	3	9	9	3.80	1.32
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	5	/	1	2	17	4.04	1.62
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	/	/	1	14	10	4.36	0.57
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	/	/	3	10	12	4.36	0.70

Kontrolirano korištenje IKT-a kod djece (*Tablica 14.*) pokazalo se vrlo visoko kod roditelja u svim kategorijama dobi. Naime, roditelji dobi 22-30 pokazuju visok rezultat na tvrdnjama da znaju što njihovo dijete radi na IKT-u ($M=4.84$, $SD=0.50$) te da prate njihovu aktivnost ($M=4.84$, $SD=0.44$). Također, velika većina roditelja izjasnila se da njihovo dijete treba imati pristanak roditelja prije korištenja IKT-a ($M=4.76$, $SD=0.60$). Rezultati su pokazali i kako mali broj roditelja dozvoljava svom djetetu da bira sadržaj IKT-a po svojoj želji ($M=1.73$, $SD=1.02$), kao i to da dijete samo bira koliko će i kada koristiti IKT ($M=1.49$, $SD=0.84$). Malo više od polovice ispitanika navodi kako je često ili uvijek uređaj koji dijete koristi zaštićen šifrom koju znaju samo roditelji ($M=3.62$, $SD=1.77$) što potvrđuje tvrdnje da dijete mora imati prije korištenja dozvolu roditelja i da ne može samo koristiti uređaj kada samo poželi.

Druga kategorija dobi roditelja 31-40 godina pokazuje vrlo slične rezultate, a tiču se visoke kontrole nad vremenskim i sadržajnim korištenjem IKT-a kod djece, kao i to da većina djece ne može samo koristiti IKT te da mora prije imati pristanak roditelja. Odgovori roditelja u dobi 41-50 godina pokazuju malo drugačije rezultate u tvrdnji da njihovo dijete koristi IKT kada želi ($M=2.80$, $SD=1.61$) te tvrdnji da je uređaj zaštićen šifrom koju znaju samo oni ($M=4.04$, $SD=1.62$). Ovaj rezultat može se interpretirati time da stariji roditelji imaju manje povjerenja u sigurnost IKT-a nego mlađi, ali s druge strane imaju više povjerenja u djecu i njihovu samostalnost u odabiru aktivnosti u slobodnome vremenu. Razlika u odnosu na mlađe

roditelje vidljiva je i u vremenskome ograničenju korištenja IKT-a kod djece, pri čemu je u ovome slučaju ono nešto manje u odnosu na prethodne dvije kategorije (M=3.80, SD=1.32).

Tablica 15. Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola						
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _{sš}	SD _{sš}
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	1	/	3	9	52	4.71	0.70
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	30	17	13	5	/	1.89	0.98
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	3	/	10	9	43	4.37	1.05
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	1	/	3	13	48	4.65	0.72
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	31	19	10	3	2	1.86	1.04
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	5	2	11	12	35	4.08	1.24
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	17	4	6	2	36	3.55	1.76
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	1	/	7	15	42	4.49	0.81
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	2	7	8	23	25	3.95	1.11
Obrazovni stupanj roditelja	Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje						
Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _F	SD _F
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	/	/	5	24	94	4.72	0.53
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	53	49	16	4	1	1.79	0.85
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	3	/	7	14	99	4.68	0.80
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	2	2	1	27	91	4.65	0.74
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	73	31	15	3	1	1.60	0.86
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	3	6	15	33	66	4.24	1.01
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	46	4	10	8	55	3.18	1.84
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	/	1	5	40	77	4.57	0.61
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	1	/	19	47	56	4.28	0.78

Istraživanje je pokazalo kako visoka kontrola nad korištenjem IKT-a kod djece postoji kod ispitanika i s obzirom na završeni stupanj obrazovanja (*Tablica 15.*). Naime, roditelji s najviše završenom srednjom školom znaju što njihovo dijete radi na uređaju koji koristi (M=4.71, SD=0,70) te prate njihovu aktivnost (M=4.65, SD=0.72). Također, njihovo dijete nema slobodu odabira medijskoga sadržaja po želji (M=1.89, SD=0.98) te ne dozvoljavaju da njihovo dijete koristi IKT kada želi (M=1.86, SD=1.04), a velika većina roditelja treba dati dopuštenje djetetu za korištenje (M=4.37, SD=1.05). Roditelji s najmanje završenim

fakultetskim obrazovanjem također pokazuju visoku kontrolu nad djetetovim korištenjem IKT-a i medijskim sadržajem kojega dijete prati, a zanimljivi podatci tiču se tvrdnje koja se odnosi na zaštićenost uređaja šifrom. Naime, u obje kategorije, roditelji su se u visokom broju izjašnjavali za odgovor „Nikada“ i „Uvijek“, što se može interpretirati time da gotovo polovica roditelja ima zaštićene uređaje, a polovica nema. U obje kategorije, dakle, ispitanici pokazuju izrazito visoku sadržajnu i vremensku kontrolu nad korištenjem IKT-a kod svoga djeteta.

Tablica 16. Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta

Dob djeteta	2-4						
Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₂₋₄	SD₂₋₄
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	1	/	4	10	58	4.70	0.70
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	37	21	11	3	1	1.77	0.95
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	4	/	5	4	60	4.59	1.03
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	1	/	2	10	60	4.75	0.64
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	45	18	8	2	/	1.55	0.80
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	4	3	10	15	41	4.18	1.16
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	26	1	2	3	41	3.44	1.89
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	1	/	5	15	52	4.60	0.74
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	2	2	8	22	39	4.29	0.96
Dob djeteta	5-7						
Kontrola nad djecom	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₅₋₇	SD₅₋₇
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	/	/	4	23	88	4.73	0.52
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	46	45	18	6	/	1.86	0.87
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	2	/	12	18	83	4.56	0.82
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	2	2	2	30	79	4.58	0.77
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	59	32	17	4	3	1.78	1.00
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	4	5	16	30	60	4.19	1.06
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	37	7	14	7	50	3.23	1.68
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	/	1	7	40	67	4.50	0.65
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	1	5	19	48	42	4.09	0.88

Analizirajući rezultate istraživanja prema dobi djeteta (*Tablica 16.*), vidljivo je kako razlike među odgovorima ispitanika gotovo i nema. Prema tome, kontrola nad djecom od strane roditelja s obzirom na dob samoga djeteta 2-4 godine i 5-7 godina je visoko izražena kao i to da svojim savjetima pomažu djeci da kvalitetnije koriste IKT. Dakako, sadržajna i vremenska kontrola vrlo je bitna u ovoj dobi, stoga su i dobiveni rezultati u skladu s optimalnim dječjim razvojem.

Buljan Flander i Brezinščak (2019) u svojem su istraživanju također potvrdili kako roditelji predškolskoga djeteta znatno češće postavljaju granice koje se tiču korištenja suvremene tehnologije. Prema njihovom istraživanju 76% ispitanice djece u obitelji ima postavljene visoke granice i pravila pri korištenju elektroničkih uređaja. No, u 18% obitelji ta su pravila postavljena samo za neke uređaje, dok je za 24% djece ova pravila izostaju.

4.2.4. Aktivnost roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a

Roditelji su uzor svojoj djeci stoga je vrlo bitno da je njihovo ponašanje primjereno djetetovom razvoju te da su u svoje slobodno vrijeme što više posvećeni djeci kako bi njihov rast i razvoj bio skladan. Dakako, u današnje doba kada uglavnom oba roditelja rade te je način života vrlo ubrzan i poslovne i obiteljske obaveze teško se usklađuju, roditelji bi svoju djecu u takvim situacijama trebali uključiti i u poneke aktivnosti, poput jednostavnih kućanskih poslova.

Tablica 17. Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a

Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M	SD
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	9	35	77	59	8	3.12	0.92
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	32	70	72	14	/	2.36	0.85
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	8	42	83	49	6	3.02	0.88
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	54	56	57	21	/	2.24	0.99
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	43	62	68	14	1	2.30	0.92
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	69	69	33	11	6	2.02	1.03

Analizirajući dobivene podatke, najviše se roditelja izjasnilo kako obavlja kućanske poslove kada dijete koristi IKT (M=3.12, SD=0.92), a zatim navode kako zajedno s djetetom provode vrijeme na IKT (M=3.02, SD=0.88). Najmanje su se izjasnili da nisu neposredno

prisutni tijekom djetetova korištenja IKT-a ($M=2.02$, $SD=1.03$) te da u to vrijeme rješavaju poslovne obaveze ($M=2.24$, $SD=0.99$).

Tablica 18. Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30						
Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₂₂₋₃₀	SD₂₂₋₃₀
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	2	9	14	9	3	3.05	1.03
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	9	15	10	3	/	2.19	0.91
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	/	8	15	12	2	3.21	0.85
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	18	6	8	5	/	2.00	1.13
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	9	12	14	2	/	2.24	0.89
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	24	8	4	1	/	1.51	0.80
Dob roditelja	31-40						
Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₃₁₋₄₀	SD₃₁₋₄₀
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	6	22	51	42	5	3.14	0.92
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	21	44	51	10	/	2.40	0.86
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	8	29	55	30	4	2.94	0.92
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	32	40	39	15	/	2.29	0.98
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	30	44	41	10	1	2.27	0.94
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	39	51	23	8	5	2.12	1.05
Dob roditelja	41-50						
Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M₄₁₋₅₀	SD₄₁₋₅₀
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	/	4	12	8	1	3.24	0.78
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	2	11	11	1	/	2.44	0.71
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	/	5	13	7	/	3.08	0.70
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	4	10	10	1	/	2.32	0.80
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	4	6	13	2	/	2.52	0.87
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	6	10	6	2	1	2.28	1.06

Rezultati istraživanja pokazali su kako roditelji u dobi 22-30 godina (*Tablica 18.*) uglavnom zajedno provode vrijeme sa svojim djetetom na IKT-u ($M=3.21$, $SD=0.85$) te da

vrlo malo roditelja obavlja neke druge aktivnosti u vrijeme kada dijete koristi IKT, kao primjerice, obavljanje kućanskih poslova ($M=3.05$, $SD=1.03$), obavljanje telefonskih razgovora ($M=2.19$, $SD=0.91$), rješavanje poslovnih obaveza ($M=2.00$, $SD=1.13$), korištenje mobitela, odnosno pametnoga telefona ($M=2.24$, $SD=0.89$).

Roditelji u dobi 31-40 godina nešto manje provode zajedničko vrijeme s djetetom koristeći IKT ($M=2.94$, $SD=0.92$), a više obavljaju kućanske poslove u to vrijeme ($M=3.14$, $SD=0.92$). Preostale navedene aktivnosti roditelja sukladne su odgovorima mlađih roditelja. Dobna skupina roditelja 41-50 godina također daje slične odgovore kao i prethodni ispitanici pa prema tome zajedničko vrijeme korištenja s djetetom uglavnom se odnosi na odgovor „Ponekad“ ($M=3.08$, $SD=0.70$), dok je u usporedbi s mlađim roditeljima prethodne dvije skupine, ovdje najveći postotak na obavljanju kućanskih poslova ($M=3.24$, $SD=0.78$).

Svi dobiveni odgovori ne daju velike međusobne razlike, već pokazuju da roditelji znaju ponekad zajednički provoditi vrijeme na IKT-u sa svojim djetetom te biti uz njega kada ga ono koristi, što je sukladno prethodno dobivenim rezultatima, a koji se tiču visoke kontrole roditelja nad djetetovim korištenjem IKT-a. Od ostalih aktivnosti, najviše roditelja obavlja kućanske poslove u to vrijeme. Zanimljiva razlika može se uočiti kod roditelja 22-30 godina i obavljanju poslovnih obaveza ($M=2.00$, $SD=1.13$) u odnosu na druge dvije dobne kategorije, kod kojih je moguće da imaju već nekoliko godina staža i dovoljnog iskustva rada pa su njihove obaveze samim time i veće, dok kod mlađih roditelja to nije slučaj.

Tablica 19. Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na stupanj obrazovanja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola						M _{sš}	SD _{sš}
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)			
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	2	14	28	17	4	3.11	0.92	
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	11	23	27	4	/	2.37	0.84	
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	1	15	26	21	2	3.12	0.86	
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	21	18	18	8	/	2.20	1.03	
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	12	22	25	6	/	2.38	0.89	
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	26	24	11	3	1	1.91	0.95	

Obrazovni stupanj roditelja	Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje						
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _F	SD _F
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	7	21	49	42	4	3.12	0.93
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	21	47	45	10	/	2.36	0.86
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	7	27	57	28	4	2.96	0.90
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	33	38	39	13	/	2.26	0.97
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	31	40	43	8	1	2.25	0.94
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	43	45	22	8	5	2.08	1.08

Istraživanje je dalo zanimljive podatke kako roditelji s najviše završenom srednjom školom daju gotovo iste odgovore na tvrdnje da zajedno provode vrijeme na IKT-u sa svojim djetetom (M=3.12, SD=0.86) te na obavljanje kućanskih poslova (M=3.11, SD=0.92). S druge strane, roditelji s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem, označavaju obavljanje kućanskih poslova kao najčešću aktivnost u odnosu na preostale (M=3.12, SD=0.93). Nešto manji rezultat nego kod manje obrazovanih roditelja tiče se zajedničkoga vremena na IKT-u s djetetom (M=2.96, SD=0.90), dok preostale aktivnosti daju vrlo slične rezultate, primjerice obavljanje telefonskih razgovora (M=2.36, SD=0.86), rješavanje poslovnih obaveza (M=2.26, SD=0.97) te provođenje vremena na pametnom telefonu (M=2.25, SD=0.94).

Zanimljivo je vidjeti i kako roditelji s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem rijetko obavljaju poslovne obaveze u tijeku djetetova korištenja IKT-a (M=2.26, SD=0.97) s obzirom na to da postoji mogućnost da su njihove poslovne obaveze u radnom vremenu veće i zahtjevnije nego kod roditelja s najviše završenom srednjom školom.

Tablica 20. Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na dob djeteta

Dob djeteta	2-4						
Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₂₋₄	SD ₂₋₄
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	4	18	26	21	4	3.04	0.99
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	19	26	23	5	/	2.19	0.91
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	6	16	33	14	4	2.92	0.98
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	26	22	16	9	/	2.11	1.03
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	18	28	23	3	1	2.19	0.91
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	36	28	5	1	3	1.73	0.96
Dob djeteta	5-7						
Aktivnost roditelja	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₅₋₇	SD ₅₋₇
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	5	17	51	38	4	3.17	1.04
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	13	44	49	9	/	2.47	0.93
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	2	26	50	35	2	3.08	2.93
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	28	34	50	12	/	2.57	0.82
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	25	34	45	11	/	2.37	0.80
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	33	41	28	10	3	2.21	0.88

S obzirom na dob djeteta 2-4 godine, rezultati pokazuju kako je najčešća aktivnost roditelja obavljanje kućanskih poslova ($M=3.04$, $SD=0.99$), ali i ona nije česta aktivnost već je roditelji obavljaju ponekad. Roditelji su također u većini slučajeva odgovarali kako ponekad zajedno provode vrijeme na IKT-u sa svojom djecom ($M=2.92$, $SD=0.98$). Vrlo slična situacija je i kod djece u dobi 5-7 godina, gdje zajedničko vrijeme s djecom na IKT-u roditelji ocjenjuju kao „Ponekad“, a slijedi odgovor „Često“ ($M=3.08$, $SD=2.93$). Obavljanje kućanskih poslova je i u ovome slučaju najčešća aktivnost u odnosu na ostale ($M=3.17$, $SD=1.04$). Usporedno s mlađom djecom predškolske dobi, nešto veći postotak roditelja navodi kako ponekad obavlja i poslovne obaveze u vrijeme kada dijete koristi IKT ($M=2.57$, $SD=0.82$).

Obavljanje kućanskih poslova kao aktivnost koju roditelji rade kada su njihova djeca na IKT-u, pokazala se kao najčešća od svih aktivnosti, što je iznenađujuć podatak. Naime,

djeca bi trebala zajedno s roditeljima sudjelovati u obavljanju kućanskih poslova, koje su u skladu s njihovom dobi (primjerice, obrisati prašinu, brinuti se za kućnoga ljubimca, pokupiti igračke i sl.) čime bi roditelji dali dobar primjer djetetu i navikli bi ga već u ranoj dobi za brigu za sebe, kao i druge. Upravo se ovom aktivnošću sprječava djecu da budu pasivni te da sudjeluju i kasnije u obavljanju kućanskih poslova.

4.2.5. Upućenost djece na korištenje IKT-a od strane roditelja

Kao što je već i ranije spomenuto, roditelji imaju veliku ulogu u usmjeravanju djetetove igre i njihova razvoja. U prethodnim je poglavljima vidljivo kako roditelji imaju visoku kontrolu nad odabirom medijskoga sadržaja kod djece, ali i vremenskim ograničenjem korištenja. Međutim, postoje i situacije u kojima sami roditelji upućuju na korištenje IKT-a, a koje slijede u nastavku rada.

Tablica 21. Relativna čestina situacija u kojima se djeca upućuju na korištenje IKT-a

Upućenost djece na korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M	SD
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	31	50	81	25	1	2.55	0.94
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	75	44	53	13	3	2.07	1.05
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	51	58	61	17	1	2.25	0.97
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	117	40	22	7	2	1.60	0.91
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	105	57	18	7	1	1.63	0.85

Tablični prikaz ukupne relativne čestine situacija u kojima se djeca upućuju na korištenje IKT-a (Tablica 21.) prikazuje kako roditelji djecu najviše upućuju iz dosade (M=2.55, SD=0.94), a zatim kada dijete žele s nečim okupirati (M=2.25, SD=0.97). Najrjeđa situacija koju roditelji navode odnosi se na upućenost djeteta na korištenje IKT-a kada se ne može smiriti (M=1.60, SD=0.91) te kada imaju kućne goste (M=1.63, SD=0.85).

Tablica 22. Relativna čestina situacija u kojima se djeca upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na dob roditelja

Dob roditelja	22-30						M ₂₂₋₃₀	SD ₂₂₋₃₀
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)			
Upućenost djece na korištenje IKT-a								
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	5	12	14	6	/	2.57	0.93	
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	16	9	9	3	/	1.97	1.01	
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	8	14	11	3	1	2.32	1.00	
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	24	6	3	3	1	1.68	1.11	
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	25	9	2	1	/	1.43	0.73	

Dob roditelja	31-40						
Upućenost djece na korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₃₁₋₄₀	SD ₃₁₋₄₀
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	22	30	55	18	1	2.57	0.97
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	51	28	37	7	3	2.05	1.07
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	34	38	42	12	/	2.25	0.96
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	81	24	16	4	1	1.57	0.89
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	71	35	13	6	1	1.66	0.90
Dob roditelja	41-50						
Upućenost djece na korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	4	8	12	1	/	2.40	0.82
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	8	7	7	3	/	2.20	1.04
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	9	6	8	2	/	2.12	1.01
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	12	10	3	/	/	1.64	0.70
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	9	13	3	/	/	1.76	0.66

Istraživanje je pokazalo kako roditelji u dobi 22-30 (*Tablica 22.*) ne upućuju često djecu na korištenje IKT-a, već je to ponekad, rijetko ili čak nikada. No, kao najčešća situacija u kojoj se djeca upućuju na korištenje je iz dosade ($M=2.57$, $SD=0.93$), zatim kada ga roditelj želi nečime okupirati da obavi svoje aktivnosti ($M=2.32$, $SD=1.00$). Korištenje IKT-a kao nagradu koristi se jako rijetko ($M=1.97$, $SD=1.01$), kao i u situaciji da se dijete ne može smiriti ($M=1.68$, $SD=1.11$), dok se gotovo nikad djeca ne upućuju na IKT kada imaju goste ($M=1.43$, $SD=0.73$). Vrlo slični rezultati dobiveni su i kod roditelja u dobi 31-40 te 41-50 godina pri čemu je vidljivo da su razlike prema kategorijama dobi vrlo male.

Tablica 23. Relativna čestina situacija u kojima se djece upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Obrazovni stupanj roditelja	Najviše završena srednja škola						
Upućenost djece na korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M _{sš}	SD _{sš}
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	6	26	24	9	/	2.55	0.85
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	23	17	20	4	1	2.12	1.02
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	14	27	20	3	1	2.23	0.90
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	39	14	7	4	1	1.68	1.00
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	40	16	6	3	/	1.57	0.85

Obrazovni stupanj roditelja	Najmanje završeno fakultetsko obrazovanje						
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	MF	SDF
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	25	24	57	16	1	2.54	0.99
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	52	27	33	9	2	2.04	1.07
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	37	31	41	14	/	2.26	1.01
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	78	26	15	3	1	1.56	0.86
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	65	41	12	4	1	1.66	0.85

Prema dobivenim podatcima (*Tablica 23.*), vidljivo je kako roditelji s najviše završenom srednjom školom, najčešće upućuju djecu na korištenje IKT-a iz dosade ($M=2.55$, $SD=0.85$), dok ih najmanje upućuju onda kada imaju goste ($M=1.57$, $SD=0.85$). Kod roditelja s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem rezultati su vrlo slični, pa je i u ovome slučaju najčešći razlog upućivanja iz dosade ($M=2.54$, $SD=0.99$), dok je razlika u odnosu na prethodnu kategoriju vidljiva kod razloga kada najmanje upućuju dijete na korištenje, a to je kada se dijete ne može smiriti ($M=1.56$, $SD=0.86$). Analizirani podatci prema obrazovnome stupnju roditelja pokazuju da ne postoji velika razlika u odgovorima ispitanika, ali i to da odgovori naginju lijevo na distribuciji te da se ponajviše odnose na odgovore „Nikada“, „Rijetko“ i „Ponekad“.

Tablica 24. Relativna čestina situacija u kojima se djece upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na dob djeteta

Dob djeteta	2-4						
	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₂₋₄	SD ₂₋₄
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	15	23	24	11	/	2.42	0.98
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	31	20	18	4	/	1.93	0.95
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	16	27	20	9	1	2.34	1.00
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	40	13	14	6	/	1.81	1.02
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	48	18	4	3	/	1.48	0.78
Dob djeteta	5-7						
Upućenost djece na korištenje IKT-a	Nikada (f)	Rijetko (f)	Ponekad (f)	Često (f)	Uvijek (f)	M ₅₋₇	SD ₅₋₇
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	16	27	57	14	1	2.63	0.90
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	44	24	35	9	3	2.16	1.10
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	34	32	41	8	/	2.20	0.95
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	77	27	8	1	2	1.67	0.81
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	57	39	14	4	1	1.72	0.87

Po pitanju dobi djeteta 2-4 godine također se najčešći razlog odnosi na dosadu ($M=2.42$, $SD=0.98$), a slijedi ga razlog kada žele dijete okupirati nečime ($M=2.34$, $SD=1.00$). Najrjeđe djecu upućuju na korištenje IKT-a kada imaju goste ($M=1.48$, $SD=0.78$), dok podatci pokazuju da je kod djece 5-7 najrjeđi razlog upućenosti roditelja onda kada se dijete ne može smiriti ($M=1.67$, $SD=0.81$).

Unatoč tome što se ovaj dio istraživanja uglavnom nosi negativnu konotaciju upućenosti djece na korištenje IKT-a, dobiveni rezultati koji upućuju na to da dijete najčešće koristi IKT iz dosade je dobar iz razloga jer u ostalim situacijama poput onih kada se dijete ne može smiriti, kada imaju goste ili kada ga žele nečime okupirati ukazuje na to da se roditelji snalaze i bave u takvim situacijama s djecom. S druge strane, ovaj je rezultat loš upravo zato što bi se roditelji s djecom u trenucima dosade trebali baviti njima te pokazati svoju kvalitetu roditeljstva. Međutim, ako je korištenje IKT-a u ovom slučaju u korist primjerice obrazovnih svrha, ova se negativna strana umanjuje.

4.3. Mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj

Treći zadatak odnosio se na općenito mišljenje roditelja o posljedicama na razvoj djeteta koje su moguće tijekom dječje uporabe IKT-a, a rezultati su prikazani u nastavku.

Tablica 25. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M	SD
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	19	49	62	46	12	2.91	1.08
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	7	27	48	71	35	3.53	1.07
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	11	10	15	65	87	4.10	1.13
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	5	11	12	72	88	4.21	0.98
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	4	33	87	57	7	3.16	0.83
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	2	4	18	88	76	4.23	0.79
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	3	12	32	79	62	3.98	0.95

Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	1	9	40	106	32	3.85	0.77
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	2	9	14	73	90	4.28	0.88
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	2	19	82	38	47	3.58	1.01
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	5	10	72	89	12	3.49	0.80
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijeti im pretilost.	8	43	67	47	23	3.18	1.05
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	8	25	47	59	49	3.62	1.13
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	2	9	40	118	19	3.76	0.74
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	3	21	50	70	44	3.70	1.00
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	2	20	46	65	55	3.80	1.01
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	16	45	71	44	12	2.95	1.04
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	10	14	70	94	4.32	0.83
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	1	16	30	78	63	3.99	0.94
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	3	8	41	101	35	3.83	0.83

Sudeći prema dobivenim rezultatima istraživanja, roditelji su najviše mišljenja kako djeca učestalo korištenje IKT-a dovodi do manjka boravka u prirodi i svježem zraku ($M=4.32$, $SD=0.83$), ali i da su time manje angažirana u tjelesnim aktivnostima ($M=4.28$, $SD=0.88$). Također smatraju da unatoč opasnostima koje vrebaju, djecu je poželjno naučiti koristiti internet ($M=4.23$, $SD=0.79$). Roditelji se najmanje slažu da je djeci olakšana komunikacija s prijateljima i rodbinom preko IKT-a ($M=2.91$, $SD=1.08$), kao i to da IKT ne pruža mogućnosti da postaju osjetljivija na tuđe potrebe ($M=2.95$, $SD=1.04$).

Tablica 26. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 22-30 godina

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ²² ₋₃₀	SD ₂₂₋₃₀
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	4	11	9	7	6	3.00	1.27
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	1	4	6	16	10	3.81	1.05
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	3	2	5	10	16	3.95	1.25
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	/	4	2	17	14	4.12	0.94
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	2	6	17	8	3	3.12	0.97
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	/	1	6	13	16	4.22	0.82
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	/	16	5	2	14	3.38	1.38
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	/	1	8	16	12	4.05	0.81
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	1	/	19	16	4.28	0.85
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	1	4	15	7	10	3.57	1.09
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	/	5	12	16	4	3.51	0.87
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijati im pretilost.	3	9	10	10	5	3.14	1.18
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	4	1	9	15	8	3.59	1.19
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	/	3	5	23	6	3.86	0.79
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	2	1	7	16	11	3.89	1.05
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	1	2	9	11	14	3.95	1.05
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	5	6	16	7	3	2.92	1.12
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	3	5	12	17	4.16	0.96
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	1	2	4	16	14	4.08	0.98
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	1	2	5	16	13	4.03	0.99

Prema mišljenju roditelja u dobi 22-30 godina, najveća posljedica dječje uporabe IKT-a je ta što su djeca manje angažirana u tjelesnim aktivnostima ($M=4.28$, $SD=0.85$), ali ipak smatraju da unatoč opasnostima koje vrebaju djecu treba naučiti koristiti internet ($M=4.22$, $SD=0.82$). Kao sljedeću posljedicu navodili su da većim korištenjem IKT-a djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku ($M=4.16$, $SD=0.96$) te da pretjerano korištenje dovodi do izolacije od roditelja i vršnjaka ($M=4.12$, $SD=0.94$). Također, kao najmanju posljedicu roditelji navode da korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe ($M=2.92$, $SD=1.12$) te da putem IKT-a mogu lakše razgovarati s rodbinom i prijateljima ($M=3.00$, $SD=1.27$). Ovaj podatak sukladan je s odgovorima roditelja koji su se ticali razloga korištenja IKT-a. Naime, komuniciranje preko videopoziva i društvenih mreža označavali su kao jedan od najmanje korištenih razloga.

Tablica 27. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 31-40 godina

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M_{31-40}	SD_{31-40}
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	11	32	48	30	5	2.89	1.00
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	4	19	34	47	22	3.51	1.05
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	5	8	10	43	60	4.15	1.07
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	3	6	8	46	63	4.27	0.95
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	2	24	59	37	4	3.13	0.81
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	2	3	7	58	56	4.29	0.81
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	2	9	24	49	42	3.95	0.98
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	1	8	29	72	16	3.75	0.79
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	7	11	42	65	4.29	0.90
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	1	13	54	24	34	3.61	1.02
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	5	5	50	59	7	3.46	0.83
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijeti im pretilost.	5	26	50	31	14	3.18	1.02

Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	4	37	31	17	37	3.37	1.27
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	2	6	26	79	13	3.74	0.76
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	1	12	35	49	29	3.74	0.95
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	1	15	30	43	37	3.79	1.02
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	11	30	47	30	8	2.95	1.04
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	6	8	45	67	4.38	0.81
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	/	12	22	48	44	3.98	0.95
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	2	6	30	71	17	3.75	0.81

Kao najveću posljedicu dječje uporabe IKT-a roditelji u dobi 31-40 godina navode manjak boravka u prirodi i na svježem zraku kod djece ($M=4.38$, $SD=0.81$), a zatim da su većom uporabom djeca manje aktivna u tjelesnim aktivnostima ($M=4.29$, $SD=0.90$). Najmanju posljedicu smatraju olakšan način komunikacije s prijateljima i rodbinom ($M=2.89$, $SD=1.00$). Također se ne slažu s tvrdnjom da djeca korištenjem IKT-a mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe ($M=2.95$, $SD=1.04$).

Tablica 28. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 41-50 godina

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	4	6	5	9	1	2.88	1.20
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	2	4	8	8	3	3.24	1.13
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	3	6	/	5	11	3.60	1.55
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	2	1	2	9	11	4.04	1.21
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	/	3	10	12	/	3.36	0.70
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	/	/	1	16	8	4.28	0.54

Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	1	/	3	15	6	4.00	0.87
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	/	1	4	15	5	3.96	0.73
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	/	1	5	11	8	4.04	0.84
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	/	1	14	9	1	3.40	0.65
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	/	4	9	11	1	3.36	0.81
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijeti im pretilost.	/	6	6	9	4	3.44	1.04
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	/	/	9	13	3	3.76	0.66
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	/	3	9	11	2	3.48	0.82
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	/	3	6	13	3	3.64	0.86
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	/	5	8	9	3	3.40	0.96
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	/	5	5	10	5	3.60	1.04
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	2	2	13	8	4.08	0.86
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	/	/	7	12	6	3.96	1.73
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	2	3	6	12	2	3.36	1.08

Roditelji u dobi 41-50 godina najviše smatraju da unatoč opasnostima koje vrebaju, djecu treba naučiti koristiti internet ($M=4.28$, $SD=0.54$). Međutim, kao posljedicu koja se tiče djetetova razvoja najviše smatraju da je to manjak boravka na svježem zraku i u prirodi ($M=4.08$, $SD=0.86$), kao i manjak tjelesnih aktivnosti ($M=4.04$, $SD=0.84$) te izolacije djece od roditelja i vršnjaka ($M=4.04$, $SD=1.21$). Usporedno s prethodne dvije kategorije, također se slažu da je najmanja posljedica lakše komuniciranje s rodbinom i prijateljima ($M=2.88$, $SD=1.20$).

Vidljivo je, dakle, kako u odnosu na dob roditelja nema izraženih razlika u odgovorima ispitanika, već smatraju kako se najveće posljedice veće uporabe IKT-a tiču posljedica na tjelesni razvoj djeteta, u smislu manjka tjelesnih aktivnosti i boravka u prirodi i na svježem zraku. Iznenađuje podatak da roditelji iskazuju visoko slaganje s tvrdnjom da unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet, što ukazuje na to da roditelji ipak smatraju kako je više pozitivnih nego negativnih posljedica takvoga korištenja. Odgovori

ispitanika uglavnom naginju desno na distribuciji, prema čemu iskazuju veće slaganje na većinu tvrdnji. U konačnici, roditelji su uglavnom mišljenja da korištenje IKT-a, kao i njegova pretjerana uporaba mogu imati negativne posljedice na razvoj djeteta po pitanju tjelesnoga razvoja (manjak kretanja i tjelesnih aktivnosti, rizik od pretilosti), kognitivnoga razvoja (smanjena sposobnost razmišljanja, kao i kreativnost, manjka koncentracije i sl.) te emocionalnoga i društvenoga razvoja (društvena izolacija, osjetljivost na tuđe potrebe i sl.).

Tablica 29. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na najviše završenu srednju školu

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M _{sš}	SD _F
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	5	19	20	16	5	2.95	1.08
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	3	7	17	25	13	3.58	1.07
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	7	4	4	20	30	3.95	1.33
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	4	4	2	24	31	4.14	1.14
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	2	12	28	18	5	3.18	0.93
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	1	2	11	28	23	4.08	0.89
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	2	4	10	25	24	4.00	1.03
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	/	4	14	33	14	3.88	0.82
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	4	3	30	27	4.20	0.90
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	2	5	29	13	16	3.56	1.05
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	4	5	26	25	5	3.34	0.96
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijeti im pretilost.	3	14	22	15	11	3.26	1.12
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	5	4	18	24	14	3.58	1.13
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	1	6	13	35	10	3.70	0.89

Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	1	10	12	23	19	3.75	1.09
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	/	8	16	18	23	3.86	1.04
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	4	10	27	17	7	3.20	1.03
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	4	7	21	33	4.28	0.89
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	1	6	10	26	22	3.95	1.01
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	2	3	12	36	12	3.82	0.90

S obzirom na obrazovni stupanj, odnosno na najviše završenu srednju školu ispitanika, mišljenja su da su manjak boravka u prirodi i svježem zraku ($M=4.28$, $SD=0.89$), kao i manjak tjelesnih aktivnosti ($M=4.20$, $SD=0.90$) najveće posljedice korištenja IKT-a kod djece, dok je olakšan pristup komunikaciji ponovo najmanje zastupljena posljedica ($M=2.95$, $SD=1.08$).

Tablica 30. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na najmanje završeno fakultetsko obrazovanje

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	$M_{s\check{s}}$	SD_F
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	14	30	42	30	7	2.89	1.80
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	4	20	31	46	22	3.50	1.07
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	4	6	11	45	57	4.18	1.01
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	1	7	10	48	57	4.24	0.89
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	2	21	59	39	2	3.15	0.78
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	1	2	7	60	53	4.32	0.73
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	1	8	22	54	38	3.98	0.91
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	1	5	26	73	18	3.83	0.75

Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	5	11	43	63	4.32	0.86
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	/	14	53	25	31	3.59	0.99
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	1	5	46	64	7	3.58	0.70
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijete im pretilost.	5	29	45	32	12	3.14	1.02
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	3	21	29	34	35	3.63	1.14
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	1	3	27	83	9	3.78	0.65
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	2	11	38	47	25	3.67	0.96
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	2	12	30	47	32	3.77	1.00
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	12	35	44	27	5	2.82	1.02
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	6	7	49	61	4.34	0.80
Pretpjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	/	10	20	52	41	4.01	0.90
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	1	5	29	65	23	3.85	0.80

Roditelji s najmanje završenim fakultetskim obrazovanjem navode kako je njihovo mišljenje da je najveća posljedica pretjeranog korištenja IKT-a manjak boravka na svježem zraku i u prirodi ($M=4.34$, $SD=0.80$), kao i manjak tjelesnih aktivnosti ($M=4.32$, $SD=0.86$). Najmanja posljedica koju su naveli je lakši način komunikacije ($M=2.89$, $SD=1.18$). U odnosu na roditelje s najviše završenom srednjom školom ne pokazuju se značajne razlike u odgovorima stoga se može zaključiti da stupanj obrazovanja nema utjecaj na mišljenje roditelja o posljedicama IKT-a na djetetov razvoj, već da su svi roditelji općenito sličnog mišljenja o posljedicama.

Tablica 31. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob djeteta 2-4 godine

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₂₋₄	SD ₂₋₄
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	9	19	23	15	7	2.89	1.16
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	5	8	16	27	17	3.59	1.16
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	5	4	5	24	35	4.10	1.18
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	2	4	4	26	37	4.26	0.99
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	1	11	34	25	2	3.22	0.79
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	1	4	8	30	30	4.15	0.92
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	1	6	12	25	29	4.03	1.01
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	1	7	16	38	11	3.70	0.89
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	6	3	24	39	4.29	0.98
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	/	12	31	9	21	3.53	1.08
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	3	5	26	35	4	3.44	0.87
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijeti im pretilost.	5	18	23	16	11	3.14	1.16
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	4	8	16	22	23	3.71	1.18
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	1	6	17	41	8	3.67	0.83
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	2	12	15	26	18	3.63	1.11
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	2	11	14	24	22	3.72	1.33
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	8	14	27	20	4	2.97	1.07
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	6	3	24	40	4.34	0.90
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	/	10	7	28	28	4.01	1.02
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	2	3	17	34	17	3.84	0.93

Odgovori roditelja djece 2-4 godine također pokazuju iste rezultate kao u prethodnim kategorijama, prema kojima je manjak boravka u prirodi ($M=4.34$, $SD=0.90$) i manjak tjelesnih aktivnosti ($M=4.29$, $SD=0.98$) najveće posljedice korištenja IKT-a, dok kao najmanju posljedicu smatraju lakši način komunikacije ($M=2.89$, $SD=1.16$).

Tablica 32. Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob djeteta 5-7 godina

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₅₋₇	SD ₅₋₇
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	10	30	39	31	5	2.92	1.03
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	2	19	32	44	18	3.50	1.00
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	6	6	10	41	52	4.10	1.10
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	3	7	8	46	51	4.17	0.98
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	3	22	53	32	5	3.12	0.86
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	1	/	10	58	46	4.29	0.70
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	2	6	20	54	33	3.96	0.91
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	/	2	24	68	21	3.94	0.68
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	3	11	49	51	4.27	0.81
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	2	7	52	29	25	3.59	0.95
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	2	5	46	54	8	3.53	0.76
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijete im pretilost.	3	25	44	31	12	3.21	0.99
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	4	17	31	37	26	3.56	1.10
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	1	3	23	77	11	3.82	0.67
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	1	9	35	44	26	3.74	0.93
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestropljiva.	/	9	32	41	33	3.85	0.93
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	8	31	44	24	8	2.94	1.02

Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	/	4	11	46	54	4.30	0.79
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	1	6	23	50	35	3.97	0.89
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	1	5	24	67	18	3.83	0.77

U odnosu na dob djece 5-7 godina, roditelji ponovno navode kako je najveća posljedica korištenja IKT-a kod djece također se tiče tjelesnoga razvoja, dakle, manjak boravka na svježem zraku i u prirodi ($M=4.30$, $SD=0.79$) te manjak tjelesnih aktivnosti ($M=4.27$, $SD=0.81$). Najmanja posljedica je lakša komunikacija ($M=2.92$, $SD=1.03$), a gotovo isti rezultat odnosi se i na osjetljivosti na tuđe potrebe ($M=2.94$, $SD=1.02$).

4.4. Iskustva roditelja o zapaženim posljedicama uporabe IKT-a kod djece

Četvrti, a ujedno i posljednji zadatak odnosio se konkretno na jedno dijete roditelja, a tiče se posljedica koje su uočili kod svoga djeteta.

Tablica 33. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M	SD
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	18	46	84	36	4	2.80	0.93
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	38	53	61	24	12	2.57	1.14
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	35	67	49	27	10	2.52	1.11
... provodi previše vremena na IKT-u.	30	68	50	35	5	2.56	1.05
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	71	72	32	13	/	1.93	0.91
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	25	42	61	55	5	2.86	1.07
... je postalo ovisno o IKT-u.	72	66	35	13	2	1.97	0.97
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	87	70	21	9	1	1.76	0.87

... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	75	60	22	25	6	2.08	1.16
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	76	68	27	10	7	1.96	1.05
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	16	39	73	45	15	3.02	1.05
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	78	63	31	11	5	1.95	1.03
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	42	65	47	26	8	2.43	1.11
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	56	61	47	17	7	2.24	1.09
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	57	61	52	13	5	2.19	1.03
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	19	34	69	56	9	3.02	1.05
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	57	62	37	21	11	2.29	1.18
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	84	69	24	8	3	1.81	0.93
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanke/crtanku.	77	71	28	9	3	1.88	0.94

Istraživanjem su dobiveni podatci koji ukazuju na to da su roditelji najmanje zapazili kod svoje djece da radije koriste IKT nego se aktivno igraju vani ($M=1.81$, $SD=0.93$) isto kao i to da dijete radije boja ili crta na IKT-u umjesto korištenja bojanke/crtanke ($M=1.88$, $SD=0.94$). Najviše su zapazili kako je dijete korištenjem IKT-a steklo vrijedne tehnološke vještine i time postalo maštovitije i znatiželjnije ($M=3.02$, $SD=1.05$). Zapazili su i kako je dijete poboljšalo svoj vokabular ($M=2.86$, $SD=1.07$) te da je djetetovo učenje i pamćenje time olakšano ($M=2.80$, $SD=0.93$).

Tablica 34. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 22-30 godina

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₂₂₋₃₀	SD ₂₂₋₃₀
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	4	6	16	8	3	3.00	1.08
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	10	7	14	5	1	2.46	1.12
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	10	8	10	8	1	2.51	1.19
... provodi previše vremena na IKT-u.	9	14	8	4	2	2.35	1.14
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	20	10	6	1	/	1.68	0.85
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	5	4	12	9	7	3.24	1.28
... je postalo ovisno o IKT-u.	19	11	4	2	1	1.78	1.03
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	23	10	2	2	/	1.54	0.84
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	23	5	3	5	1	1.81	1.22
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	20	8	4	3	2	1.89	1.22
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	2	9	12	4	10	3.30	1.27
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	22	6	4	3	2	1.84	1.24
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	12	9	7	7	2	2.41	1.28
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	17	7	8	3	2	2.08	1.23
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	19	9	3	3	3	1.97	1.32
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	6	6	10	7	8	3.14	1.38
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	16	9	6	2	4	2.16	1.34
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	23	7	5	/	2	1.68	1.08
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	20	8	6	1	2	1.84	1.14

Istraživanje je pokazalo kako su roditelji u dobi 22-30 godina primijetili da je njihovo dijete korištenjem IKT-a poboljšalo svoj vokabular (M=3.24, SD=1.28) te da je steklo

vrijedne tehnološke vještine ($M=3.30$, $SD=1.27$). No, najmanje su zapazili kako dijete radije koristi IKT, nego se aktivno igra vani ($M=1.68$, $SD=1.08$), kao i to da je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka ($M=1.68$, $SD=0.85$). Upravo ovaj rezultat koji se odnosi na aktivnu igru vani u suprotnosti je s prethodnim zadatkom istraživanja. Naime, ranije su navodili kako su mišljenja da je manjak tjelesnih aktivnosti i manjak boravka na svježem zraku i u prirodi općenito najveća posljedica prekomjernoga korištenja IKT-a, no kada je u pitanju njihovo dijete, odgovori pokazuju da će ono ipak prije odabrati igru vani, nego koristiti IKT.

Tablica 35. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 31-40 godina

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M_{31-40}	SD_{31-40}
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	9	32	60	23	2	2.82	0.87
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	22	41	38	13	12	2.62	1.17
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	20	50	30	16	10	2.57	1.14
... provodi previše vremena na IKT-u.	17	43	38	25	3	2.63	1.02
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	46	47	25	8	/	1.96	0.91
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	13	33	40	37	3	2.87	1.03
... je postalo ovisno o IKT-u.	43	45	25	10	3	2.09	1.04
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	55	49	15	6	1	1.80	0.89
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	46	46	16	13	5	2.09	1.12
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	51	46	20	4	5	1.94	1.03
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	12	25	53	31	5	2.94	0.99
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	52	44	20	7	3	1.93	1.01
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	28	48	32	12	6	2.37	1.08
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	35	45	29	12	5	2.26	1.09
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	35	40	41	8	2	2.22	0.98

... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	9	23	50	38	6	3.07	0.98
... nemirno spava nakon pretjerane/headekvatne uporabe IKT-a.	40	39	26	17	4	2.25	1.14
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	57	44	17	7	1	1.82	0.92
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanke/crtanke.	53	48	18	6	1	1.84	0.90

U odnosu na prethodnu kategoriju, roditelji u dobi 31-40 godina navodili su kako su najviše primijetili da njihovo dijete korištenjem IKT-a postaje maštovitije i znatiželjnije uz pomoć obrazovnih kanala ($M=3.07$, $SD=0.98$), što je iznenađujuće spram ostalih mogućih posljedica jer su korištenje obrazovnih softvera ranije naveli kao najrjeđi razlog kojeg djeca prate na IKT-u. Također, kao najmanju posljedicu naveli su da je to unos nezdrave hrane kod djece ($M=1.80$, $SD=0.89$).

Tablica 36. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 41-50 godina

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₄₁₋₅₀	SD ₄₁₋₅₀
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	4	8	8	5	/	2.56	1.00
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	2	5	9	6	3	3.12	1.13
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	2	9	9	3	2	2.76	1.05
... provodi previše vremena na IKT-u.	4	11	4	6	/	2.48	1.05
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	5	15	1	4	/	2.16	0.94
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	2	5	9	9	/	3.00	0.96
... je postalo ovisno o IKT-u.	8	10	6	1	/	2.00	0.87
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	9	11	4	1	/	1.88	0.83
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	6	9	3	7	/	2.44	1.16
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	5	14	3	3	/	2.16	0.90
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	2	5	8	10	/	3.04	0.98

... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	4	13	7	1	/	2.20	0.76
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	2	8	8	7	/	2.80	0.96
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	4	9	10	2	/	2.40	0.87
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	3	13	7	2	/	2.32	0.80
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	/	5	9	11	/	3.24	0.78
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	1	14	5	2	3	2.68	1.11
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	4	18	1	2	/	2.00	0.65
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	4	15	4	2	/	2.16	0.80

Istraživanje je pokazalo da roditelji u dobi 41-50 godina primjećuju kod svoga djeteta da je najviše postalo maštovitije i znatiželjnije ($M=3.24$, $SD=0.78$), ali iznenađuje i podatak da su najviše primijetili kako je dijete postalo agresivnije otkada igra igrice na IKT-u ($M=3.12$, $SD=1.13$). Najmanje su zapazili kako se dijete nezdravo hrani ($M=1.88$, $SD=0.83$).

Tablica 37. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na najviše završenu srednju školu

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M _{SŠ}	SD _{SŠ}
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	6	10	30	15	4	3.02	1.01
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	12	18	19	10	6	2.69	1.21
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	13	22	14	11	5	2.58	1.21
... provodi previše vremena na IKT-u.	10	21	18	14	2	2.64	1.08
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	21	21	18	5	/	2.11	0.95
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	6	10	25	19	5	3.11	1.06
... je postalo ovisno o IKT-u.	23	23	12	5	2	2.08	1.07
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	26	26	6	6	1	1.92	1.00
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	26	18	4	12	5	2.26	1.36

... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	25	20	11	3	6	2.15	1.25
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	7	17	19	13	9	3.00	1.21
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	26	20	13	2	4	2.05	1.14
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	15	22	13	12	3	2.48	1.17
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	18	22	15	7	3	2.31	1.13
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	21	20	13	8	3	2.28	1.17
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	5	13	20	18	9	3.20	1.15
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	15	22	14	7	7	2.52	1.26
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	28	27	6	1	3	1.83	0.99
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	27	24	10	2	2	1.89	0.99

Ispitanici s obzirom na najviše završenu srednju školu najviše su primijetili kako njihovo dijete postaje maštovitije i znatiželjnije putem obrazovnih kanala ($M=3.20$, $SD=1.15$), dok su najmanje primijetili da se aktivno igra vani ($M=1.83$, $SD=0.99$).

Tablica 38. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na najmanje završeno fakultetsko obrazovanje

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M _F	SD _F
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	12	36	54	21	/	2.68	0.87
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	26	35	42	4	6	2.50	1.10
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	22	45	35	16	5	2.49	1.06
... provodi previše vremena na IKT-u.	20	47	32	21	3	2.51	1.04
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	50	51	14	8	/	1.84	0.87
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	19	32	36	36	/	2.72	1.05
... je postalo ovisno o IKT-u.	49	43	23	8	/	1.91	0.92
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	61	44	15	3	/	1.67	0.78

... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	49	42	18	13	1	1.98	1.02
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	51	48	16	7	1	1.85	0.91
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	9	22	54	32	6	3.04	0.97
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	52	43	18	9	1	1.89	0.97
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	27	43	34	14	5	2.41	1.08
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	38	39	32	10	4	2.21	1.07
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	37	41	38	5	2	2.14	0.95
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	14	21	49	38	1	2.93	0.98
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	42	40	23	14	4	2.17	1.21
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	56	42	18	7	/	1.80	0.89
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanke/crtanku.	50	47	18	7	1	1.88	0.92

Analizirajući dobivene podatke s obzirom na najmanje završeno fakultetsko obrazovanje roditelja, odgovori se ponovno slažu s istraživanjem McPake i sur. (2005) da obrazovaniji roditelji prenose svoje tehnološko znanje i vještine na svoju djecu, stoga se i roditelji ovoga istraživanja najviše slažu da je korištenjem IKT-a njihovo dijete steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a ($M=3.04$, $SD=0.97$), dok se najmanje slažu da se dijete hrani nezdravije zbog IKT-a ($M=1.67$, $SD=0.78$).

Tablica 39. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta 2-4 godine

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₂₋₄	SD ₂₋₄
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	11	20	25	17	/	2.66	1.00
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	15	18	25	9	6	2.63	1.18
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	17	18	22	9	7	2.60	1.24
... provodi previše vremena na IKT-u.	15	24	23	11	/	2.41	0.98
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	30	22	16	5	/	1.95	0.96
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	8	18	23	24	/	2.86	1.00
... je postalo ovisno o IKT-u.	33	12	12	5	/	1.85	0.94
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	38	22	8	5	/	1.73	0.92
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	36	16	7	12	2	2.01	1.23
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	34	23	6	6	4	1.95	1.18
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	12	17	20	16	8	2.88	1.25
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	39	20	10	3	1	1.73	0.95
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	23	19	17	14	/	2.30	1.11
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	27	20	17	5	4	2.16	1.17
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	27	18	18	7	3	2.19	1.16
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	6	15	25	21	6	3.08	1.08
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	21	24	14	9	5	2.36	1.22
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	41	19	8	4	1	1.70	0.97
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	41	17	10	3	2	1.74	1.03

Istraživanje je pokazalo kako je kod djece u dobi 2-4 godine najveća izražena posljedica IKT-a što su putem obrazovnih kanala postala maštovitija i znatiželjnija (M=3.08,

SD=1.08), dok su roditelji najmanje zapazili da dijete radije bira IKT nego aktivno igrajući se vani (M=1.70, SD=0.97), kao i to da se nezdravije hrani (M=1.73, SD=0.92) ili da govori ružne riječi (M=1.73, SD=0.95).

Tablica 40. Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta 5-7 godina

Zapažene posljedice kod djece	U potpunosti se ne slažem (f)	Ne slažem se (f)	Niti se ne slažem, niti se slažem (f)	Slažem se (f)	U potpunosti se slažem (f)	M ₅₋₇	SD ₅₋₇
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	10	26	59	18	1	2.78	0.86
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	19	35	36	15	10	2.67	1.16
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	16	49	27	18	5	2.54	1.05
... provodi previše vremena na IKT-u.	19	44	27	24	1	2.51	1.03
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	41	50	16	8	/	1.92	0.88
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	21	24	38	31	1	2.71	1.08
... je postalo ovisno o IKT-u.	38	43	23	8	3	2.09	1.02
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	49	48	13	4	1	1.78	0.85
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	41	44	15	13	2	2.05	1.05
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	43	45	21	4	2	1.93	0.92
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	9	22	53	29	2	2.94	0.91
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	40	43	21	8	3	2.05	1.02
... je postalo nestrpljivo otkad koristi IKT.	21	46	30	12	6	2.44	1.07
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	31	41	30	12	1	2.23	0.99
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	30	44	33	6	2	2.18	0.94
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	9	19	44	35	8	3.12	1.03
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	36	38	23	12	6	2.25	1.16
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	43	50	16	4	2	1.89	0.90
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	37	54	18	6	/	1.94	0.83

S obzirom na dob djeteta 5-7 godina, roditelji su također primijetili kako je njihovo dijete korištenjem IKT-a postalo maštovitije i znatiželjnije ($M=3.12$, $SD=1.03$), a najmanje da se nezdravo hrani prilikom korištenja ($M=1.75$, $SD=0.85$). Prema tome, s obzirom na dobivene rezultate, odgovori roditelja u odnosu na dob predškolskog djeteta ne razlikuju se znatno. Naime, sukladno razlozima koje su navodili na početku, djeca gledanjem crtanih i animiranih filmova, odnosno videa, slušanjem glazbe, ali i crtanjem i bojanjem jačaju svoju maštu i znatiželju prema sadržaju kojega prate, ako je ono umjereno i primjereno.

5. Zaključak

Sve većim i bržim prodorom IKT-a u svakodnevni život odraslih, ali i djece, ona je postala neizostavni dio odgoja i obrazovanja. Roditelji u prvome redu, ali i odgajatelji u vrtićima, trebali bi biti upoznati s medijskom kulturom koja sa sobom nosi razumijevanje medijskoga sadržaja, a koji se prikazuje i nudi predškolicima. Budući da korištenje IKT-a ima svoje prednosti i mane, dakako s time i vezane posljedice za razvoj djeteta, ovaj je rad prikazao mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o ovoj temi.

Istraživanje je pokazalo kako se najviše zastupljena svrha korištenja IKT-a tiče zabavne funkcije, a tek onda integrativne i obrazovne. Izražena razlika vidljiva je kod nezavisne varijable dob djeteta i to u kategoriji starije predškolske djece (5-7 godina) kojima je obrazovna funkcija češće korištena upravo iz razloga što je njihovo mišljenje više razvijeno te se na neki način pripremaju za školu. Rezultati su pokazali i kako djeca najviše koriste IKT do 1 sata dnevno te u vrlo malom postotku više od 3 sata dnevno. Također, rezultati idu u prilog preporukama autora (Barr, 2008; American Academy of Pediatrics, 2016) da je djeci predškolske dobi 1-2 sata dnevno aktivnoga korištenja IKT-a dovoljno, pa prema tome mlađa predškolska djeca najviše koriste IKT do 1 sata dnevno, dok je kod starije predškolske djece vidljiva mala razlika u povećanju aktivnoga korištenja IKT-a. U odnosu na aktivno korištenje IKT-a, djeca su najviše pasivno izložena televiziji, koja može imati posljedice u daljnjemu razvoju djeteta po pitanju pažnje i koncentracije.

Unatoč tome što je većina predškolaca vješta u samostalnome korištenju IKT-a, roditelji bi trebali kontrolirati sadržaj koji djeca prate, a provedenim istraživanjem pokazalo se da roditelji iskazuju visoku kontrolu nad korištenjem IKT-a kod svoje djece, a ona je najviše izražena kod mlađih roditelja. S obzirom na to da roditelji ne mogu provesti cijelo vrijeme s djetetom na IKT-u, aktivnosti kojima se u tijeku dječje uporabe roditelji najviše bave su upravo kućanske aktivnosti, a upravo u tome slučaju bi trebali istodobno uključiti djecu kako bi ih se od rane dobi učilo odgovornome i aktivnome načinu života. Kao najviše istaknuta situacija u kojoj roditelji samostalno upućuju dijete na korištenje IKT-a pokazala se dosada, no u tome slučaju valjalo bi dublje analizirati je li ono učestalo ili samo ponekad kada roditelji imaju drugih obaveza zbog današnjega načina života.

Budući da su ispitanici istaživanja ponajviše mišljenja da IKT općenito ima negativne posljedice za razvoj djeteta (primjerice po pitanju tjelesnih aktivnosti i igre), njihovo zapažanje posljedica kod vlastitoga djeteta ukazuje da korištenje IKT-a ima više pozitivnih posljedica nego negativnih, poput maštovitosti i znatiželje te tehnoloških vještina. S obzirom

na dobivene rezultate ovim istraživanjem, podatci su ujedno i iznenađujući, ali i vrijedni, jer su dobiveni očekivano, sukladno teorijskim postavkama.

Važnost ovoga rada jest u tome što se nastoji osvijestiti problematika utjecaja IKT-a na razvoj djeteta, a roditelji kao odgajatelji svoje djece važni su jer su oni ti koji bi trebali kontrolirati korištenje IKT-a te ih naučiti kako pravilno i umjereno provoditi vrijeme njenog korištenja. Ovaj rad pokušava upozoriti roditelje na moguće posljedice prekomjernoga i nekontroliranoga korištenja IKT-a kod djece predškolske dobi, ali dati uvid i u to da postoje pozitivne posljedice korištenja te kako ih postići. Također, tema se promjenom i modifikacijom zadataka, ali i većim i raznovrsnijim brojem uzorka može nastaviti istraživati kako bi se dobio bolji uvid u istraživani fenomen.

6. Literatura

- American Academy of Pediatrics (2006), Children, Adolescents and Advertising , *Pediatrics*, 118 (6): 2563-2569. (Dostupno na: <https://pediatrics.aappublications.org/content/118/6/2563>)
- American Academy of Pediatrics (2011), Media Use by Children Younger Than 2 Years, *Pediatrics*, 128 (5): 1040-1045. (Dostupno na: <https://pediatrics.aappublications.org/content/128/5/1040>)
- American Academy of Pediatrics (2016), Media and Young Minds, *Pediatrics*, 138 (5): 1-7. (Dostupno na: <https://pediatrics.aappublications.org/content/138/5/e20162591>)
- American Academy of Pediatrics (2019), Selecting Appropriate Toys for Young Children in the Digital Era, *Pediatrics*, 143 (1): 1-11. (Dostupno na: <https://pediatrics.aappublications.org/content/143/1/e20183348>)
- Andelić, S., Čekerevac, Z., Dragović, N. (2014). The Impact of Information Technologies on Preschool Child Development, *Croatian Journal of Education*, 16 (1): 259-287. (Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/120167>)
- Barr, R. (2008), Attention and Learning from Media during Infancy and Early Childhood. U: Calvert, S. i Wilson, Barbara J. (Ur.), *The Handbook of Children, Media and Development*, United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd., 143-165. (Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444302752>).
- Berk, L. (2008), *Psihologija cijeloživotnog razvoja*, Zagreb: Naklada Slap.
- Buljan Flander, G. i Brezinščak, T. (2018), Živjeti zajedno u svijetu koji ne poznajemo: Roditeljstvo i odrastanje uz suvremene tehnologije u predškolskoj dobi. U: Zaninović, T. i Tanay, R. (Ur.), *Sretna djeca: Umjetnost igra, mašta, spoznaja, vježba i terapija*. Zagreb: Udruga hrvatskih učitelja likovne kulture, 8-20. (Dostupno na: <https://www.poliklinika-djeca.hr/publikacije/zivjeti-zajedno-u-svijetu-koji-ne-poznajemo-roditeljstvo-i-odrastanje-uz-suvremene-tehnologije-u-predskolskoj-dobi/>)
- Calvert, S. L. (2015), Children and digital media. U: Bornstein, M. H., Leventhal, T., Lerner, R. M. (Ur.), *Handbook of child psychology and developmental science: Ecological settings and processes*, 375-415. (Dostupno na: <https://psycnet.apa.org/record/2015-15587-010>)
- Chiong, C. i sur. (2012), *Print Book vs. E-books*, New York: The Joan Ganz Cooney Center, 1-5. (Dostupno na: http://www.joanganzcooneycenter.org/wp-content/uploads/2012/07/jgcc_ebooks_quickreport.pdf)
- Jurčić, D. (2017), Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj, *Mostariensia*, 21 (1): 127-163. (Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/190208>)

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Informacijsko-komunikacijska tehnologija*.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27406> (20.12.2019.)

Lepičnik Vodopivec, J., Samec, P. (2012). The development of four-year-old child's competences with the help of information-communication technology, *Croatian Journal of Education*, 14 (2): 293-306. (Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=125219)

Mares, M., Palmer, E. i Sullivan, T. (2008). U: Calvert, S. i Wilson, Barbara J. (Ur.), *The Handbook of Children, Media and Development*, United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd., 268-289. (Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444302752>).

McPake, J. i sur. (2005), Already at a disadvantage? ICT in the home and children's preparation for primary school, *British Educational Communications and Technology Agency (BECTA), ICT Research Bursary 2003-04*, 1-39. (Dostupno na: https://www.york.ac.uk/res/e-society/projects/3/already_disadvantage.pdf)

Mikelić Preradović, N., Lešin, G, Šagud, M. (2016). Investigating Parents' Attitudes towards Digital Technology Use in Early Childhood: A Case Study from Croatia, *Informatics in Education*, 15 (1): 127-146. (Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/303239769_Investigating_Parents'_Attitudes_towards_Digital_Technology_Use_in_Early_Childhood_A_Case_Study_from_Croatia)

Scantlin, R. (2008), Media Use Across Childhood: Access, Time, and Content. U: Calvert, S. i Wilson, Barbara J. (Ur.), *The Handbook of Children, Media and Development*, United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd., 51-73. (Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444302752>).

Schmidt, M. E. i sur. (2008), The Effects of Background Television on the Toy Play Behavior of Very Young Children, *Child Development*, 79 (4): 1137-1151. (Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/23185023_The_Effects_of_Background_Television_on_the_Toy_Play_Behavior_of_Very_Young_Children/link/5a33ed930f7e9b10d8428bb9/download)

Spitzer, M (2018). *Digitalna demencija. Kako mi i naša djeca silazimo s uma*, Zagreb: Knjižara Ljevak.

Špiranec, S. (2003): „Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje“. *Edupoint* (elektroničko izdanje), 17 (3). (Dostupno na: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html>)

Tatković, N., Ružić Baf, M. (2011), Računalo-komunikacijski izazov djeci predškolske dobi, *Informatologija*, 44 (1): 27-30. (Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/66859>)

Theodotou, E. (2010), Using computers in early years education: What are the effects on children's development? Some suggestions concerning beneficial computer practice, *International Scientific Conference "eRA-5": The Syn Energy Forum*. T.E.I. of Piraeus 15-18 September. Piraeus: Hellenic Educational Society, 438-442. (Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/285594553_Using_computers_in_early_years_education_What_are_the_effects_on_childrens_development_Some_suggestions_concerning_beneficial_computer_practice)

van der Voort, T. I Valkenburg, P. (1994), Television's Impact on Fantasy Play: A Review of Research, *Developmental Review*, 14: 277-51. (Dostupno na: <https://eric.ed.gov/?id=EJ483888>)

Vekić-Kljaić, V. (2016), Stavovi roditelja predškolske djece o ključnim kompetencijama važnima za budući uspjeh djeteta, *Školski vjesnik*, 65 (3): 379-401. (Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/178098>)

Vrkić Dimić, J. (2014), Suvremeni oblici pismenosti, *Školski vjesnik*, 63 (3): 381-394. (Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/136084>)

Wang, L., Lee, H., Young Ju, D. (2019), Impact of digital content on young children's reading interest and concentration for books, *Behaviour & Information Technology*, 38 (1): 1-8. (Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/326727950_Impact_of_digital_content_on_young_childrens_reading_interest_and_concentration_for_books)

Wright, J. i sur. (2001), The Relations of Early Television Viewing to School Readiness and Vocabulary of Children from Low-Income Families: The Early Window Project, *Child Development*, 72 (5): 1347-1366. (Dostupno na: <https://www.andrews.edu/~rbailey/Chapter%2014/5548963.pdf>)

7. Popis tablica i slika

<i>Slika 1.</i> Struktura ispitanika s obzirom na spol (<i>f</i>)	20
<i>Slika 2.</i> Struktura ispitanika s obzirom na dob (<i>f</i>)	21
<i>Slika 3.</i> Struktura ispitanika prema završenom stupnju obrazovanja (<i>f</i>)	21
<i>Slika 4.</i> Struktura ispitanika s obzirom na ukupan broj djece predškolske dobi u obitelji (<i>f</i>) ..	22
<i>Slika 5.</i> Postotak predškolske djece prema njihovoj dobi (<i>f</i>)	22
<i>Tablica 1.</i> Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece	24
<i>Tablica 2.</i> Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja.....	25
<i>Tablica 3.</i> Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja	26
<i>Tablica 4.</i> Relativna čestina svrha korištenja IKT-a kod djece s obzirom dob djeteta	28
<i>Tablica 5.</i> Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece	29
<i>Tablica 6.</i> Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja	30
<i>Tablica 7.</i> Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja	31
<i>Tablica 8.</i> Relativna čestina aktivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta ..	31
<i>Tablica 9.</i> Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece.....	32
<i>Tablica 10.</i> Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja	33
<i>Tablica 11.</i> Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja	35
<i>Tablica 12.</i> Relativna čestina pasivnog korištenja IKT-a kod djece s obzirom dob djeteta.....	36
<i>Tablica 13.</i> Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece.....	37
<i>Tablica 14.</i> Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja.....	38
<i>Tablica 15.</i> Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja	40
<i>Tablica 16.</i> Relativna čestina kontroliranog korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta.....	41
<i>Tablica 17.</i> Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a.....	42
<i>Tablica 18.</i> Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na dob roditelja.....	43
<i>Tablica 19.</i> Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na stupanj obrazovanja	44
<i>Tablica 20.</i> Relativna čestina aktivnosti roditelja tijekom djetetova korištenja IKT-a s obzirom na dob djeteta	46
<i>Tablica 21.</i> Relativna čestina situacija u kojima se djeca upućuju na korištenje IKT-a	47
<i>Tablica 22.</i> Relativna čestina situacija u kojima se djeca upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na dob roditelja.....	47

<i>Tablica 23.</i> Relativna čestina situacija u kojima se djece upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja.....	48
<i>Tablica 24.</i> Relativna čestina situacija u kojima se djece upućuju na korištenje IKT-a s obzirom na dob djeteta.....	49
<i>Tablica 25.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj	50
<i>Tablica 26.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 22-30 godina.....	52
<i>Tablica 27.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 31-40 godina.....	53
<i>Tablica 28.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob roditelja 41-50 godina.....	54
<i>Tablica 29.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na najviše završenu srednju školu.....	56
<i>Tablica 30.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na najmanje završeno fakultetsko obrazovanje	57
<i>Tablica 31.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob djeteta 2-4 godine	59
<i>Tablica 32.</i> Relativna čestina mišljenja roditelja o posljedicama dječje uporabe IKT-a na njihov razvoj s obzirom na dob djeteta 5-7 godina	60
<i>Tablica 33.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece	61
<i>Tablica 34.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 22-30 godina	63
<i>Tablica 35.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 31-40 godina	64
<i>Tablica 36.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob roditelja 41-50 godina	65
<i>Tablica 37.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na najviše završenu srednju školu	66
<i>Tablica 38.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na najmanje završeno fakultetsko obrazovanje.....	67
<i>Tablica 39.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta 2-4 godine.....	69
<i>Tablica 40.</i> Relativna čestina odgovora roditelja o zapaženim posljedicama korištenja IKT-a kod djece s obzirom na dob djeteta 5-7 godina.....	70

8. Prilog 1.

ANKETA ZA RODITELJE

Poštovani!

Anketa koja je pred Vama odnosi se na mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) na razvoj djeteta. Istraživanje je isključivo za svrhe diplomskog rada iz pedagogije te Vas molim za sudjelovanje. Popunjavanje ove ankete je **anonimno i dobrovoljno**, u anketi nema točnih i netočnih odgovora te Vas molim da odgovarate potpuno **iskreno**. Hvala!

1. Zaokružite spol: a) žensko b) muško
2. Koliko imate godina? (navedite) _____
3. Koji je Vaš završen stupanj obrazovanja? (zaokružite)
 - a) osnovna škola
 - b) srednja škola
 - c) fakultet
 - d) doktorat
 - e) nemam završen niti jedan formalni stupanj obrazovanja
4. Koje je Vaše trenutno radno mjesto? (navedite) _____
5. Koliko ukupno imate djece? (navedite) _____
6. Koliko imate djece predškolske dobi (2-6/7 godina)? (navedite) _____
7. Koliko godina ima Vaše dijete predškolske dobi (ako je više djece u dobi 2.-6/7. godine, navedite koliko godina ima starije dijete)? _____
8. Molim Vas, u tablici koja slijedi za svaku ponuđenu tvrdnju, a tiče se **svrhe korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije**, odredite odgovarajuću relativnu čestinu. (zaokružite)

Svrha korištenja IKT-a	Nikada	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
Gledanje slika te crtanih i animiranih filmova/ videa	1	2	3	4	5
Igranje igara	1	2	3	4	5
Slušanje glazbe	1	2	3	4	5
Korištenje obrazovnih softvera	1	2	3	4	5
Crtanje, bojanje	1	2	3	4	5
Komuniciranje preko videopoziva, društvenih mreža	1	2	3	4	5
Prikupljanje informacija o nečemu što ga/ju zanima	1	2	3	4	5
Gledanje dokumentarnih i znanstveno popularnih videa/filmova	1	2	3	4	5

9. Koliko Vaše dijete dnevno provodi vremena **aktivno se baveći IKT-om** (uporaba TV-a, računala, pametnog telefona, tableta, laptopa, igrače konzole, playstation)? (zaokružite)
 - a) do 1 sat dnevno
 - b) od 1 do 3 sata dnevno
 - c) više od 3 sata dnevno

10. Molim Vas, u tablici koja slijedi za svaku ponuđenu tvrdnju, a tiče se **pasivnog korištenja IKT-a**, odredite odgovarajuću relativnu čestinu. (zaokružite)

Pasivno korištenje IKT-a	Nikada	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
Tijekom dječje igre, u pozadini je uključen TV.	1	2	3	4	5
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) igra igre na računalu, pametnom telefonu, playstationu i sl., moje dijete ga prati.	1	2	3	4	5
Kada netko od ukućana (npr. brat, sestra, rođak...) gleda TV program po želji, moje dijete ga prati također.	1	2	3	4	5
U mojoj je kući TV uključen bez obzira na aktivnosti ukućana.	1	2	3	4	5
U mojoj je kući računalo uključeno i online bez obzira na aktivnosti ukućana.	1	2	3	4	5
Kada netko od ukućana koristi internet (pretraživanje informacija, gledanje video clipova i sl.) i moje dijete prati aktivnost.	1	2	3	4	5
Tijekom korištenja virtualnih društvenih mreža nekog od ukućana, moje dijete prati njegovu komunikaciju.	1	2	3	4	5

11. Molim Vas, u tablici koja slijedi za svaku pojedinu tvrdnju, a tiče se **kontrole nad djecom**, odredite odgovarajuću relativnu čestinu. (zaokružite)

Kontrola dječje uporabe IKT-a	Nikada	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
Znam što moje dijete radi na uređaju koji koristi.	1	2	3	4	5
Moje dijete ima potpunu slobodu korištenja IKT-a u odabiru medijskog sadržaja po vlastitoj želji.	1	2	3	4	5
Moje dijete prije korištenja IKT-a treba imati pristanak roditelja.	1	2	3	4	5
Pratim aktivnost djeteta na IKT-u.	1	2	3	4	5
Moje dijete koristi IKT kada želi i koliko želi.	1	2	3	4	5
Mojem je djetetu vremenski ograničeno dnevno korištenje IKT-a.	1	2	3	4	5
Uređaj koji moje dijete koristi zaštićen je šifrom koju znaju samo roditelji.	1	2	3	4	5
Kontroliram svoje dijete tijekom korištenja IKT-a.	1	2	3	4	5
Svojim komentarima pomažem djetetu u kvalitetnijem korištenju IKT-a.	1	2	3	4	5

12. Molim Vas, za svaku od tvrdnji koja slijedi u nastavku odaberite odgovor koji se odnosi na Vaše dijete.

Moje dijete ima TV u svojoj spavaćoj sobi.	DA	NE
Moje dijete posjeduje vlastiti pametni telefon (ili mu se daje na raspolaganje).	DA	NE
Moje dijete posjeduje vlastito računalo/laptop (ili mu se daje na raspolaganje).	DA	NE

13. Molim Vas, za svaku tvrdnju, a tiče se Vaše **aktivnosti tijekom djetetova korištenja IKT-a**, odredite odgovarajuću relativnu čestinu.

Aktivnost roditelja	Nikad	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
Kada moje dijete koristi IKT, ja obavljam kućanske poslove.	1	2	3	4	5
Kada moje dijete koristi IKT, ja razgovaram na telefon/mobitel.	1	2	3	4	5
Zajedno sa svojim djetetom provodim vrijeme koristeći IKT.	1	2	3	4	5
Kada moje dijete koristi IKT, ja rješavam poslovne obaveze.	1	2	3	4	5
Kada moje dijete koristi IKT, ja provodim vrijeme na svom mobitelu/pametnom telefonu (SMS, internet, društvene mreže, igre i sl.).	1	2	3	4	5
Kada moje dijete koristi IKT, ja nisam neposredno prisutan/prisutna.	1	2	3	4	5

14. Sljedeće tvrdnje tiču se **situacija kada se dijete upućuje na korištenje IKT-a**, stoga Vas molim da za svaku tvrdnju odredite odgovarajuću relativnu čestinu.

Upućenost djece na korištenje IKT-a od strane roditelja	Nikada	Rijetko	Ponekad	Često	Uvijek
Moje dijete koristi uređaj iz dosade.	1	2	3	4	5
Moje dijete koristi uređaj kao nagradu.	1	2	3	4	5
Moje dijete koristi uređaj kada ga želim s nečime okupirati.	1	2	3	4	5
Moje dijete koristi uređaj kada se ne može smiriti.	1	2	3	4	5
Moje dijete koristi uređaj kada imamo goste.	1	2	3	4	5

15. Ovo se pitanje odnosi na Vaše **mišljenje o emocionalnim, tjelesnim, kognitivnim i društvenim posljedicama uporabe IKT-a na djecu**, stoga Vas molim, za svaku pojedinu tvrdnju zaokružite broj koji se odnosi na Vas.

Mišljenje o posljedicama IKT-a na djecu	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se ne slažem, niti se slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Djeca mogu na lakši način komunicirati s prijateljima i rodbinom preko IKT-a.	1	2	3	4	5
Učestalo korištenje IKT-a smanjuje djetetovu sposobnost razmišljanja.	1	2	3	4	5
S obzirom na agresivne video igre danas, sve više i više djece ima problema s obuzdavanjem agresije i ljutnje.	1	2	3	4	5
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do izolacije djece od roditelja i vršnjaka.	1	2	3	4	5
IKT olakšava učenje bilo kakve vrste.	1	2	3	4	5
Unatoč opasnostima djecu treba naučiti koristiti internet.	1	2	3	4	5
Djeca koja učestalo koriste IKT izložena su riziku razvoja ovisnosti.	1	2	3	4	5
Korištenjem računala, djeca stječu vrijedne tehnološke vještine koje mogu biti korisne za njih u budućnosti.	1	2	3	4	5
Većom uporabom IKT-a, djeca su manje angažirana u tjelesnim aktivnostima.	1	2	3	4	5
TV reklame negativno utječu na ponašanje djece.	1	2	3	4	5
Putem IKT-a djeca uče nove i korisne stvari.	1	2	3	4	5
Učestalim korištenjem IKT-a djeca povećavaju unos nezdrave hrane i prijati im pretilost.	1	2	3	4	5
Učestalo korištenje IKT-a umanjuje dječju kreativnost.	1	2	3	4	5
Korištenjem IKT-a djeca mogu upoznati različite kulture i civilizacije.	1	2	3	4	5
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca dobivaju loše uzore u likovima iz raznih igara, serija, filmova.	1	2	3	4	5
Učestalim korištenjem IKT-a, djeca postaju nestrpljiva.	1	2	3	4	5
Korištenjem IKT-a djeca mogu postati osjetljivija na tuđe potrebe.	1	2	3	4	5
Sve većim korištenjem IKT-a, djeca manje borave u prirodi i na svježem zraku.	1	2	3	4	5
Pretjerano korištenje IKT-a dovodi do manjka koncentracije i pažnje kod djece.	1	2	3	4	5
Uporabom IKT-a djeca bolje savladavaju engleski jezik i šire svoj vokabular.	1	2	3	4	5

16. Molim Vas, za svaku tvrdnju označite broj, a tiče se Vašeg **zapažanja o posljedicama uporabe IKT-a kod Vašeg djeteta.**

Moje dijete...	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se ne slažem, niti se slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
... bolje uči i lakše pamti uz IKT.	1	2	3	4	5
... je agresivnije otkada igra računalne igre, igre na pametnom telefonu ili igre na playstationu.	1	2	3	4	5
... je agresivnije zbog prekomjernog gledanja TV-a.	1	2	3	4	5
... provodi previše vremena na IKT-u.	1	2	3	4	5
... je postalo izolirano od roditelja i vršnjaka zbog prekomjernog korištenja IKT-a.	1	2	3	4	5
... je poboljšalo vokabular tijekom korištenja IKT-a.	1	2	3	4	5
... je postalo ovisno o IKT-u.	1	2	3	4	5
... se nezdravo hrani kada koristi IKT.	1	2	3	4	5
... je manje angažirano u tjelesnim aktivnostima zbog korištenja IKT-a.	1	2	3	4	5
... više koristi IKT nego što se igra s igračkama i vršnjacima.	1	2	3	4	5
... je steklo vrijedne tehnološke vještine tijekom korištenja IKT-a.	1	2	3	4	5
... je počelo govoriti ružne riječi otkad koristi IKT.	1	2	3	4	5
... je postalo nestropljivo otkad koristi IKT.	1	2	3	4	5
... ima manjak koncentracije otkad koristi IKT.	1	2	3	4	5
... rijetko završi ono što počne raditi samostalno.	1	2	3	4	5
... je uz pomoć obrazovnih kanala postalo maštovitije, znatiželjnije.	1	2	3	4	5
... nemirno spava nakon pretjerane/neadekvatne uporabe IKT-a.	1	2	3	4	5
... radije koristi IKT nego se aktivno igra vani.	1	2	3	4	5
... radije boja/crta na IKT-u, nego koristi bojanku/crtanku.	1	2	3	4	5

9. Sažetak

Mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije na razvoj djeteta

Temeljni cilj ovoga rada bio je prikazati mišljenja i iskustva roditelja predškolske djece o utjecaju informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) na razvoj djeteta. Predškolsko razdoblje vrlo je osjetljivo jer su djeca u dobi u kojoj tek počinju spoznati sebe i svoju okolinu. Rad se primarno temelji na teorijskoj razradi tjelesnog, kognitivnog i emocionalnog razvoja predškolske djece te se veže na svakodnevnu izloženost djece IKT-u. Utjecaj IKT-a na razvoj djeteta može imati i svoje pozitivne i negativne posljedice, primjerice razvijanja znanja, poticanja jezičnog razvoja i sl., a s druge strane manjak tjelesne aktivnosti, izolacija od roditelja i vršnjaka itd. Prema tome, provedeno je kvantitativno istraživanje metodom anketiranja tiskanim putem i online. Istraživanje je provedeno 2019. godine, a sudjelovalo je 188 roditelja predškolske djece u dobi od 2 do 6./7. godina. Rezultatima istraživanja prikazane su svrhe korištenja IKT-a, aktivno i pasivno korištenje IKT-a kod djece, aktivnost roditelja tijekom dječje uporabe IKT-a te situacije u kojima roditelji upućuju djecu na korištenje. Također, prikazana su mišljenja roditelja o posljedicama IKT-a na razvoj djeteta na općoj razini, a zatim iskustva iz osobne perspektive. Vrijednost ovog rada jest u tome što se kod roditelja nastoje osvijestiti pozitivan i negativan utjecaj IKT-a na razvoj djeteta te adekvatno korištenje istoga.

Ključne riječi: *informacijsko-komunikacijska tehnologija, IKT, predškolsko razdoblje, razvoj djece, roditelji*

10. Summary

The Opinions and Experiences of Parents of Preschool Children on the Impact of ICT on Child's Development

The main goal of this paper is to analyze opinions and experiences of parents of preschool children on the impact of ICT on child's development. Preschool is very sensitive because children are just at the beginning to get to know themselves and their surrounding. This paper is primarily based on the theoretical elaboration of the physical, cognitive and emotional development of preschool children and relates to children's daily exposure to ICT. The impact of ICT on child development can have both positive and negative consequences, such as knowledge development, fostering language development and others. On the other hand, there is lack of physical activity, isolation from parents and peers, obesity. According to that, this study has used a quantitative method using printed and online survey. The research was conducted in 2019. and involves 188 parents of preschool children aged 2 to 6./7. year. It shows the purposes of using ICT, children's active and passive use of ICT, the activity of parents during children's use of ICT and the situations in which parents refer children to use. Also, the research shows parents opinions on the impact of ICT on child development at the general level and their experiences from personal perspective. The value of this paper is to aware parents of the positive and negative impact of ICT on child development and the proper use of ICT.

Key words: child development, ICT, information and communication technologies, parents, preschool